

BIBLIOTECA NAȚIONALĂ A REPUBLICII MOLDOVA

Ludmila CORGHENCI

**DEONTOLOGIA PROFESIONALĂ
A PERSONALULUI DIN BIBLIOTECI**

**Suport în sprijinul formării profesionale continue
nonformale**

Chișinău, 2022

CZU 023:174

C 71

Director general: Elena PINTILEI

Autor: Ludmila CORGHENCI

Coperta: Cristina CEOINAC

Redactor: Jana BADAN

Paginare computerizată: Diana ODOBESCU

*Lucrarea a fost aprobată și recomandată spre editare la ședința
Consiliului redacțional al BNRM (proces-verbal nr. 1,
din 9 martie 2022).*

**Descrierea CIP a Camerei Naționale a Cărții din Republica Moldova
Corghenci, Ludmila.**

Deontologia profesională a personalului din biblioteci : Suport în sprijinul formării
profesionale continue nonformale / Ludmila Corghenci ; Biblioteca Națională a
Republicii Moldova. – Chișinău : BNRM, 2022. – 81 p. : tab.

Cerințe de sistem: PDF Reader.

Referințe bibliogr.: p. 78-81 (26 tit.).

ISBN 978-9975-119-51-1 (PDF).

023:174

C 71

DOI 10.5281/zenodo.6575857

© Corghenci, Ludmila, 2022

© Biblioteca Națională a Republicii Moldova, 2022

SUMAR

CUVÂNT-ÎNAINTE	5
PARTEA 1: DEONTOLOGIA PROFESIONALĂ A PERSONALULUI DIN BIBLIOTECI: REPERE CONCEPTUALE	7
1.1 Noțiuni și abordări ale deontologiei profesionale. Corelația eticii și deontologiei	7
1.2 Prevederi legislative și de reglementare referitor la deontologia profesională a personalului de specialitate din biblioteci	10
1.3 Principiile deontologiei și transpunerea lor în activitatea bibliotecii/bibliotecarului.....	12
PARTEA A 2-A: CODUL DEONTOLOGIC – CODUL PROFESIONAL AL BIBLIOTECARULUI	17
2.1 Codul deontologic al bibliotecarului din Republica Moldova – repere în timp	17
2.2 Prevederi fundamentale ale Codului deontologic al bibliotecarului.....	21
2.3 Dimensiuni de impact ale implementării prevederilor Codului deontologic	27
PARTEA A 3-A: EDUCAȚIA DEONTOLOGICĂ A PERSONALULUI DIN BIBLIOTECI.....	33
3.1 Exigențele educației deontologice a personalului din biblioteci	33
3.2 Educația deontologică a bibliotecarilor în context formal, nonformal și informal	35
3.3 Centrul de Formare Profesională Continuă în Biblioteconomie și Științe ale Informării din cadrul Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova – furnizor de programe în sprijinul educației deontologice.....	43
CONCLUZII.....	47

ANEXE:

Anexa nr. 1. Codul deontologic al bibliotecarului (2018)	49
Anexa nr. 2: Codul deontologic al bibliotecarului: repere pentru lectura critică	58
Anexa nr. 3: Portretul bibliotecarului conform codului deontologic (preluat de la Biblioteca Publică Orășenească Șoldănești).....	64
Anexa nr. 4: Componentele portofoliului educațional al cursului „Deontologia profesională a personalului din biblioteci”	67
Anexa nr. 5: Model de curriculum „Deontologia profesională a personalului din biblioteci”	68
REFERINȚE BIBLIOGRAFICE.....	78

CUVÂNT-ÎNAINTE

Biblioteca, indiferent de dimensiunea și tipul ei, este într-o permanentă interconectare cu mediul exterior (utilizatori și non-utilizatori, parteneri și voluntari, membri ai comunității etc.) și interior (personal angajat, manageri). Acest fapt implică relații, comportamente, atitudini, proceduri, recomandări și altele. Prin urmare, biblioteca are nevoie de un reper care să îi fundamenteze scopurile, sistemul de servicii/produse, implicațiile pentru o poziționare proactivă, echilibrată, responsabilă și de încredere.

Etica și morala sunt permanente ale vieții spiritual-umane, precum și ale celei profesionale. Dar o mare parte dintre aceste permanente se pierd pe parcursul existenței și se constată funcționarea unei societăți în care valorile morale au dispărut. Iată de ce este necesar de a aborda, a învăța și a trata în mod insistent problemele deontologiei profesionale, educației deontologice a personalului de specialitate din biblioteci. Este vorba despre importanța îmbinării/integrării competențelor profesionale cu cele deontologice, fapt ce aduce un plus de valoare instituției și personalului: bibliotecarul devine un membru de încredere în comunitate, asigurând o atitudine corespunzătoare din partea comunității față de instituția pe care o reprezintă.

Lucrarea „Deontologia profesională a personalului din biblioteci” este centrată pe două dimensiuni. Pe de o parte, este un suport cu caracter educațional, reflectând principalele componente ale procesului educațional, într-o succesiune logică din punctul de vedere al conținutului, și metodologic. Pe de altă parte, conține și elemente de publicație științifică, urmărind însușirea/di-seminarea de cunoștințe, informații teoretico-metodologice și transformarea acestora în cunoaștere.

Lucrarea are un caracter multifuncțional: de informare, de organizare și transmitere a conținuturilor, de formare a competențelor, de ghidare a activității de cunoaștere, de autoin-

struire, de stimulare și motivare a învățării.

Suportul educațional este pus la dispoziția centrelor biblioteconomice naționale, departamentale și teritoriale, prestatorilor de programe de formare profesională. Astfel, acesta reflectă principiile deontologiei profesionale, accentuând importanța transpunerii lor în activitatea bibliotecii. Importanța educației deontologice a personalului din biblioteci este abordată de către autor prin prisma prevederilor legislative și de reglementare. Totodată, sunt analizate codurile etice/deontologice ale profesiunii, valorile și principiile promovate prin conținutul acestora, aspectele morale ale relației personalului din biblioteci cu utilizatorii, partenerii, fondatorii, colegii. Autorul insistă privind necesitatea cunoașterii, învățării, acceptării și, în deosebi, a implementării prevederilor codului profesional.

Lista bibliografică (Lecturi profesionale), inclusă în suport, precum și referințele bibliografice oferă posibilități de lecturi în scopul augmentării cunoștințelor, informațiilor la această temă.

De un real folos sunt anexele integrate în lucrare. Este vorba despre textul integral al *Codului deontologic al bibliotecarului*, însoțit de recomandări concrete privind lectura critică a acestuia. Educația deontologică a personalului de specialitate din biblioteci este un subiect de interes pentru toate centrele biblioteconomice – în acest sens, autorul pune la dispoziția acestora un model de curriculum pentru programul de formare profesională nonformală.

PARTEA 1: DEONTOLOGIA PROFESIONALĂ A PERSONALULUI DIN BIBLIOTECI: REPERE CONCEPTUALE

1.1 Noțiunea și abordări ale deontologiei profesionale. Corelația eticii și deontologiei

Deontologia ca disciplină științifică a fost creată de către filozoful englez Jeremy Bentham (1748-1832), fiind identificată ca studiu empiric al datoriei morale concrete, raportate la diferite situații sociale, care urmărea ca noțiunile imprecise de moralitate, bunătate, justiție, legitimitate să fie „măsurate”, operaționalizate. Termenul a fost introdus în anul 1834 în lucrarea postumă a filozofului, intitulată „Deontology or, the science of morality” (Deontologie sau știința moralității). Bentham propunea ca analiza, judecarea oricărei acțiuni sau instituții să fie efectuată în funcție de capacitatea de a amplifica fericirea și de a micșora suferința.

Cercetări asupra deontologiei au fost efectuate pe parcurs de renumiți filozofi, abordând-o sub diferite aspecte: teorie a eticii normative; domeniu de cercetare a originii conștiinței morale; știință sociologică; știință despre interpretarea normelor, a judecăților de valoare; știință cognitivă care este orientată spre ceea ce trebuie făcut etc. [1; 2].

Deontologia profesională, ca domeniu științific, a început să se dezvolte destul de rapid după cel de-Al Doilea Război Mondial, fenomenul fiind tratat destul de variat.

Astfel, etica în general și etica profesională sunt fundamentate pe categoria „datorii” ca o necesitate socială exprimată prin cerințele morale, înaintate individului. Îndeplinind cerințele datoriei, persoana se transformă într-un exponent al unor anumite obligațiuni morale în fața societății, pe care le concepe

și le realizează în activitatea profesională [2]. Cercetătorii constată că etica profesională are menirea de a dezvolta unele comportamente proprii atingerii scopurilor diferitor profesii, edificând energiile acestora pentru a înțelege și a-și asuma datoriile și responsabilități, însoțite de un angajament sociocultural respectiv.

Iar sintagma/fenomenul/domeniul deontologie profesională se referă la:

- norme, termeni, reguli etice, aplicate unui domeniu concret al activității umane; acestea permit o examinare mai aprofundată a problemelor exercitării unei profesii;
- un ansamblu de reguli etice produse de un grup de profesioniști și concepute special pentru a dirija practica lor profesională.

În publicațiile de specialitate identificăm câteva trăsături specifice care fac distincția dintre deontologia profesională și etica profesională [1-3; 13-14; 16, 21]:

<i>Deontologia profesională</i>	<i>Etica</i>
Este orientată spre elaborarea unor norme stricte, asemănătoare celor de drept, prevăzute pentru reprezentanții unei anumite profesii	Este orientată spre materializarea binelui și a virtuților morale de caracter general, valabile pentru diverse grupuri de profesioniști
Normele deontologice funcționează îndeosebi în cazul în care acestea au fost încălcate	Acționează cu scopul de a obține un rezultat pozitiv, având funcția de a preveni acțiunile nedorite
Este formalizată și expusă în coduri speciale, deontologice	Reprezintă ceea ce individul conștientizează la nivel individual

Aceste coduri sunt adoptate de către un anumit grup de profesioniști (medici, pedagogi, bibliotecari, juriști etc.)	Nu se referă la un anumit grup de profesioniști
Este situată între morală și un domeniu profesional concret, aparține moralei profesionale	Reprezintă o parte componentă a eticii aplicate

Deci, să conchidem:

- **Etica** (termen provenit din grecescul *ethos* - „cutumă”, „normă”) este definită ca „ramură a filozofiei care studiază morală”, iar **morală** reprezintă „credințele despre ce este comportamentul bun și ce este comportamentul rău” sau „măsura în care ceva este corect și bun” („Encyclopedia Britannica”); Etica include valorile și normele morale și reprezintă o știință despre comportamentul moral, în timp ce morală include norme și principii care ghidează relațiile umane, reprezintă tipurile sau modelele ideale de comportament, conștientizate la nivel individual;

- **Deontologia** (derivă din două cuvinte de origine greacă: *deon* („datorie”) și *logos* („știință”); în sensul original grec, *deontos* semnifică știința a ceea ce trebuie de făcut, știința datoriei) este definită ca știința despre obligații, datorii, care se ocupă de îndatoririle profesionale, de datoriile specifice unei profesii, de normele de conduită și obligațiile etice ale unei profesii, formalizate și expuse în coduri speciale; deontologia aparține domeniului moralei profesionale;

- Sensul inițial și strict al deontologiei este: știința sau teoria datoriei, adică „a ceea ce trebuie de făcut”. Prin urmare, obiectul de studiu al deontologiei sunt datoriile/obligațiile morale profesionale. Aceste definiții sunt sesizate și elucidate în publicațiile de referință. Spre exemplu, dicționarul „Le Petit Larousse” definește deontologia ca „ansamblu de reguli care reglementează a pro-

fesiune, conduita celor care o exercită, raporturile dintre aceștia și clienții lor, dintre ei și public”, iar în „Dicționarul explicativ al limbii române”, deontologia este definită ca „totalitatea normelor de conduită și obligațiilor etice ale unei profesii” [DEX, 2009].

Subiecte pentru recapitulare/evaluare:

- Definiți deontologia ca știință/domeniu de studiu.
- Identificați distincțiile dintre deontologia profesională și etica profesională.

1.2 Prevederi legislative și de reglementare referitor la deontologia profesională a personalului de specialitate din biblioteci

Cadrul legislativ și de reglementare, elaborat în ultimii ani, orientează biblioteca publică spre implicarea eficientă în dezvoltarea comunităților democratice, fapt ce necesită conștientizarea de către fiecare angajat a rolului și locului său. Pregătirea profesională, îmbinată cu o conduită și comportament inteligent, cu un mod de interacțiune respectuos în comunitatea profesională și cea servită, constituie premisa poziționării strategice a bibliotecii.

Legea cu privire la biblioteci (nr. 160 din 20.07.2017), identificând biblioteca „ca un serviciu public de asigurare a accesului la lectură și de dezvoltare a interesului pentru informare, învățare, educație și cercetare, activități culturale, precum și prin sporirea capacităților de implicare a bibliotecii în transferul de cunoștințe și în formarea liberă a opiniilor”, scoate în evidență creșterea interdependenței/interrelaționării dintre aceasta și comunități, utilizatori, parteneri, voluntari, fondatori [17]. Cele menționate denotă importanța exercitării corecte a regulilor și îndatoririlor profesiei de bibliotecar, a necesității prevenirii efectelor adverse cauzate de abaterea de la acestea, a prevenirii riscului știrbirii reputației profesiei.

Pentru prima dată în textul unei legi cu privire la biblioteci este inclus un articol dedicat integral deontologiei profesionale. Astfel, articolul 29, cu titlul „Deontologia personalului de conducere și a personalului de specialitate din bibliotecă” din legea menționată mai sus, relevă desfășurarea activității profesionale în biblioteci în conformitate cu prevederile Codului deontologic în vigoare, elaborat în coordonare cu asociațiile profesionale și aprobat de Consiliul Biblioteconomic Național” [17]. Codul deontologic al bibliotecarului, aprobat la ședința plenară din 7 septembrie 2018 a Consiliului Biblioteconomic Național, are ca scop creșterea prestigiului și consolidarea imaginii profesiei de bibliotecar, instituirea standardelor unice de conduită a bibliotecarilor pentru a-i inspira în activitate.

Regulile/aspectele deontologice sunt încorporate și în regulamentele elaborate în baza Legii cu privire la biblioteci, acestea reprezentând într-o formă concentrată valorile și normele profesiei.

De exemplu, Regulamentul-cadru de organizare și funcționare a bibliotecii publice, reliefând funcțiile de bază exercitate de bibliotecă (promovarea dezvoltării unei societăți deschise și incluzive; asigurarea accesului la informație și tehnologii informaționale; valorificarea patrimoniului cultural și sprijinirea pluralității culturilor; promovarea alfabetizării și culturii informației, lecturii și educației nonformale; implicarea, în limita capacităților și/sau competențelor, la planificarea și realizarea activităților de interes comunitar etc.), de fapt, direcționează activitatea acestora spre respectarea utilizatorului, dar și a cerințelor exercitării responsabilităților profesionale (instituționale și individuale) [19].

Analiza conținuturilor documentelor legislative și de reglementare privind activitatea bibliotecilor (aprobată între anii 2018-2021) din punctul de vedere al prezenței aspectelor privind deontologia profesională, conexiunii cu prevederile Codului deontologic al bibliotecarului, concentrării asupra implementă-

rii acestora, permite să conchidem următoarele:

- Legea cu privire la biblioteci (nr. 160 din 20 iulie 2017) oferă cadru motivat pentru instituționalizarea/oficializarea deontologiei profesionale, centrarea pe educația deontologică a personalului din biblioteci;

- Este necesar de a consolida prezențele ce țin de deontologia profesională în documentele instituționale ale bibliotecilor (strategii, regulamente, fișe ale posturilor etc.);

- Integrarea dimensiunii deontologice în practica bibliotecilor/bibliotecarilor prin conștientizarea necesității acesteia ca o competență de dobândit (prin formare continuă, publicații, suport metodologic etc.).

Subiecte pentru recapitulare/evaluare:

- Ce prevederi conține Legea cu privire la biblioteci (nr. 160 din 20.07.2017) referitor la deontologia profesională a personalului de specialitate din biblioteci?

- Identificați conținuturile deontologice în cadrul de reglementare național.

- Identificați și argumentați prezența aspectelor deontologice (principii, valori, direcții) în regulamente și în alte documente instituționale (în baza unei biblioteci concrete).

1.3 Principiile deontologiei și transpunerea lor în activitatea bibliotecii/bibliotecarului

Deontologia profesională implică nevoia fundamentării pe un set de valori universale aplicabile – pe principiile deontologice. Acestea oferă puncte de reper prin raportarea lor la cerințele de eficiență profesională.

Principiile deontologiei sunt:

- principiul umanismului

- principiul celei-mai-mari-fericiri-a-celuilalt
- principiul reciprocității
- principiul autorității suficiente
- principiul autorității adecvate
- principiul delegării autorității.

Principiul umanismului este unul moral universal. Acesta este exprimat în imperativul filozofului german Immanuel Kant (1724-1804): „Acționează astfel încât să tratezi umanitatea din propria persoană sau din a altuia, întotdeauna ca scop și niciodată numai ca mijloc; Nu privi omul niciodată numai ca mijloc, ci întotdeauna în același timp ca scop”. Acest principiu presupune o relație umană bazată pe autoritate reciprocă, o anumită limită a libertății (care ar putea risca să se transforme în anarhie).

Transpunerea principiului umanismului în activitatea bibliotecii/bibliotecarului ar însemna: centrare pe om (utilizator, coleg, fondator, partener – oricine altcineva) în profesie – prezența acestuia în profesie și dincolo de aceasta. Doar astfel bibliotecarul devine purtător de autoritate, considerând omul scopul propriu-zis.

Principiul celei-mai-mari-fericiri-a-celuilalt, sau principiul altruismului, presupune câteva trepte semnificative [13]:

- a recunoaște dreptul la fericire al celuilalt (determină descoperirea omului în/prin activitate);
- a accepta că, în virtutea autorității sale, poate contribui la fericirea celuilalt (treapta angajării, a stabilirii unor relații între purtătorul autorității (bibliotecarul) și fericirea celor cu care relaționează);
- a face din fericirea celuilalt propria fericire (angajarea deplină a purtătorului autorității – a bibliotecarului, printr-o atitudine morală înaltă);
- a contribui prin sacrificiu pentru fericirea celuilalt (este vorba despre situații de excepție: de exemplu, atitudinea căpitanului corabiei care, în timpul naufragiului, părăsește ultimul corabia;

a omului de știință care se oferă pe sine pentru a experimenta o invenție (medicament, vaccin); a ziaristului care demască, cu prețul vieții, actele criminale și de corupție etc.).

În consecință, personalul din biblioteci ar trebui să recunoască dreptul celui alt la fericire, descoperindu-l și cunoscându-l, să contribuie la fericirea celui alt, angajându-se în educația utilizatorului, membrului comunității; să-și construiască propria fericire în fericirea fiecăruia.

Este important să reținem că în exercitarea demersului deontologic nu întotdeauna este necesar de a parcurge toate treptele. Absolut necesară este prima treaptă, celelalte fiind determinate de deschiderea bibliotecarului spre/ca o personalitate perfectă din punct de vedere moral.

Principiul reciprocității poate fi abordat ca o continuitate a primelor două principii, determinând bibliotecarul să respecte proverbul „Ce ție nu-ți place, altuia nu-i face”. Esența acestuia constă în: a accepta să te judeci pe tine însuși ca și cum te-ar judeca ceilalți, a medita la consecințele actelor tale asupra celorlalți ca și când tu însuși ai fi în locul lor, precum și a porunci astfel încât să fii convins că tu însuși ai accepta poruncile, dacă ți s-ar da ție. Acestea sunt tezele-cheie ale reciprocității, care îndeamnă bibliotecarul la moderație și echilibru etc. [2].

Principiul autorității suficiente prevede acționarea deontologiei pentru a doza utilizarea efectivă a reglementării. Numărul de reglementări ar trebui să fie rezonabil, să prevină reglementarea excesivă, permițând personalului de bibliotecă manifestarea inițiativei, creativității. Principiul este invocat din rațiuni pur pragmatice, fiind important îndeosebi pentru cei care sunt implicați în elaborarea cadrului legislativ, strategic, de reglementare a activității de bibliotecă. Principiul orientează spre formulări la modul posibil: cele de felul „poate lua următoarele măsuri, se interzice...” fiind înlocuite cu „trebuie să ia atitudini/măsuri, re-

comandăm să respectați...” etc. Principiul autorității suficiente este considerat drept unul care dozează granițele libertății, autonomiei profesionale, poziționând personalul bibliotecii ca actor important al succesului profesional.

Principiul autorității adecvate, înrudit cu cel anterior, vizează natura reglementărilor utilizate, îndeosebi a celor de sancționare. Acesta contribuie la afirmarea justificată a bibliotecarului în comunitate, împiedicându-l să-și asume o autoritate falsă, superficială prin emitere de restricții, sancționări, afișare ca expert în domenii în care nu este competent.

Un alt principiu, reflectat în publicațiile de profil, este cel al *delegării autorității* [3, 13-14]. Principiul integrează/orientează aspectul logic al delegării autorității, abordând și problema exigențelor morale ale actului delegării. Acceptarea și punerea în practică a acestuia de către personalul de specialitate din bibliotecă este deosebit de important în relațiile cu partenerii, voluntarii, chiar și cu fondatorii. Exigențele morale care ar trebui reținute în acest sens sunt:

- nu este justificată moral orice delegare de autoritate;
- nu este justificată moral delegarea de autoritate în orice împrejurare;
- nu este justificată moral delegarea de autoritate către orice persoană.

Conform opiniei specialiștilor, principiul deontologic al delegării autorității generează cel puțin trei propoziții normative cu grad de generalitate, aplicabile oricărui domeniu, prin care se instituie o relație socială de autoritate:

- delegarea autorității pe domenii care țin de responsabilitatea expres asumată de purtător este repudiată moral;
- delegarea autorității cu scopul sustragerii de la asumarea unor posibile eșecuri sau cu alte scopuri care țin de protejarea propriei persoane este repudiată moral;

- delegarea autorității către o persoană care nu posedă autoritatea corespunzătoare (nu deține competențe: cunoștințe, abilități) este repudiată moral; la fel este repudiată și acceptarea delegării de către persoana delegată, atunci când aceasta ar putea refuza delegarea.

Principiile descrise mai sus reprezintă/integrează norme deontologice universale, fundamentând astfel orice domeniu profesional. Principiile deontologiei reprezintă pentru personalul de specialitate din biblioteci repere de reflecție și comportament atât la nivel individual, cât și de echipă.

Subiecte pentru recapitulare/evaluare:

- Enumerați principiile deontologiei profesionale.
- Descrieți un caz concret din activitatea profesională, care a avut drept reper unul dintre principiile descrise mai sus.

PARTEA A 2-A: CODUL DEONTOLOGIC – CODUL PROFESIONAL AL BIBLIOTECARULUI

2.1 Codul deontologic al bibliotecarului din Republica Moldova – repere în timp

Regulile și datoriile care reglementează o profesie sunt reunite sub forma unui cod deontologic, acesta fundamentând cunoașterea, promovarea, învățarea deontologiei. Furnizând un model de conduită, codul reprezintă un contract moral între membrii comunității profesionale, menținând adeziunea, devotamentul, imparțialitatea, comunicarea profesională. Codul deontologic este parte integrantă a mecanismelor de asigurare a calității instituționale. La fel, un cod deontologic are menirea de a contribui la optimizarea procesului de formare profesională, morală și civică, prin oficializarea unor atitudini și comportamente morale. În mare parte, elaborarea codurilor deontologice, respectarea normelor deontologice ține de responsabilitatea asociațiilor profesionale.

Importanța codurilor deontologice este determinată de următoarele aspecte:

- acestea reunesc principalele reguli morale care reglementează o practică profesională;
- sunt o expresie a experienței mature a unei profesii;
- codurile deontologice au rolul esențial de a servi drept ghiduri pentru întrebările de conștiință ale unui angajat;
- sunt necesare în mod deosebit pentru personalul structurilor care se află în relații cu utilizatori și alte categorii de persoane (biblioteca este o instituție interrelațională);
- contribuie la creșterea loialității, colaborării și implicării conducerii și a personalului;
- codurile nu urmăresc să definească ceea ce nu constituie o conduită profesională și nu tind nici să evalueze importanța

diverselor reguli existente sau a gravității pe care o implică încălcarea lor – această funcție revenind organelor de conducere ale bibliotecilor;

- servesc drept ghid, încurajând autoreglementarea și inițiativa profesională.

Dintre principalele caracteristici ale codului deontologic specificăm [3]:

- să fie riguroase, să prevadă clar idealurile și/sau obligațiile;
- să nu fie folosite în interes propriu;
- să protejeze interesul public;
- să fie specifice;
- să prevadă și pedepse, penalizări;
- să stabilească adevăratele valori ale organizației;
- să provină de la o autoritate legitimă (în cazul nostru – Asociația Bibliotecarilor din Republica Moldova);
- să nu contravină cadrului legislativ și de reglementare;
- să fie aplicabile/reale din punct de vedere fizic și moral;
- să fie cât mai simple și accesibile;
- să fie elaborate în echipă.

Cele menționate mai sus relevă necesitatea analizei, cunoașterii, învățării, acceptării și, în deosebi, a implementării prevederilor Codului deontologic al bibliotecarului.

Primul cod cu titlul Codul etic al bibliotecarului a fost aprobat la cel de-al 6-lea Congres al Bibliotecarilor din țară, care a avut loc la 6 noiembrie 2000 [7]. La elaborarea acestuia s-a pornit de la principiile eticii generale și profesionale, având ca finalitate îmbunătățirea imaginii bibliotecarului în societate. Codul etic al bibliotecarului din Republica Moldova cuprindea standarde și obligațiuni de comportare prestabilite, fiecare bibliotecar ghidându-se de acestea în situații concrete. Codul a inclus 20 de articole, acestea reflectând fundamentarea activității profesionale pe legislația în vigoare, susținerea și promovarea accesului la informație și libertatea de expresie, excelența profesională, impor-

tanța și necesitatea afilierilor profesionale, solidaritate și probitate bibliotecară și alte valori ale profesiei.

Schimbările mediului social, informațional, economic, tehnologic au dictat necesitatea elaborării unui nou cod. Cel de-al doilea cod – Codul deontologic al bibliotecarului din Republica Moldova – a fost aprobat la Conferința anuală „Biblioteci puternice – comunități puternice” a Asociației Bibliotecarilor din Republica Moldova, din 5 noiembrie 2014 [5]. Reieșind din faptul că bibliotecile produc și conferă valoare societății, codul a identificat următoarele valori și convingeri:

- biblioteca este instituția de informare, educare și socializare, necesară și importantă pentru dezvoltarea personală și dezvoltarea sustenabilă a societății în întregime;

- accesul la informație împuternicește oamenii, îmbogățește identitatea și expresia lor culturală, iar diseminarea cunoștințelor și a informației constituie unul din pilonii cei mai importanți de dezvoltare socială, de modernizare a societății și contribuie la stabilitatea și echitatea socială;

- resursele bibliotecii servesc ca bază pentru păstrarea, dezvoltarea și valorificarea patrimoniului cultural, a tradițiilor spirituale și diversității culturale;

- umanismul este caracteristica de bază a profesiei de bibliotecar;

- caracterul public al profesiunii se bazează pe sentimentul responsabilității sociale.

Cel de-al doilea cod a propus principii de bază de conduită profesională, pe care comunitatea bibliotecară să-și construiască întreaga activitate, să-și elaboreze documentele strategice și să-și soluționeze dilemele profesionale. Conținutul codului a fost structurat după cum urmează: Bibliotecarul și societatea/comunitatea, Bibliotecarul și utilizatorul, Bibliotecarul și profesia, Bibliotecarul și colegii [5].

Noul cadru legislativ și de reglementare a influențat revizuirea

codului deontologic în contextul consolidării „rolului bibliotecii în societatea modernă prin dezvoltarea acesteia ca un serviciu public de asigurare a accesului la lectură și de dezvoltare a interesului pentru informare, învățare, educație și cercetare, activități culturale, precum și prin sporirea capacităților de implicare a bibliotecii în transferul de cunoștințe și în formarea liberă a opiniilor [17, articolul 1]. Astfel, articolul 29, cu titlul „Deontologia personalului de conducere și a personalului de specialitate din bibliotecă” din Legea cu privire la biblioteci, stipulează: „Personalul de conducere și personalul de specialitate din biblioteci își desfășoară activitatea în conformitate cu normele de conduită profesională prevăzute de Codul deontologic al bibliotecarului, elaborat în coordonare cu asociațiile profesionale și aprobat de Consiliul Biblioteconomic Național” [17].

Codul deontologic al bibliotecarului, aprobat la ședința plenară din 7 septembrie 2018 a Consiliului Biblioteconomic Național, are ca scop creșterea prestigiului și consolidarea imaginii profesiei de bibliotecar, instituirea standardelor unice de conduită a bibliotecarilor pentru a-i inspira în activitatea lor [4].

De ce codul deontologic, și nu codul etic? Răspunsul la întrebare devine clar apelând la definițiile disciplinelor etică și deontologie (a se vedea compartimentul 1.1 din prezenta lucrare). Etica (termen provenit din grecescul *ethos* – „cutumă”, „normă”, „obicei”, „morav”, „character”, „comportament”) este știința care are drept obiect de studiu morala, valorile de bine și rău în general, determinând ansamblul regulilor de conduită, fundamentate pe distincția între bine și rău. Deontologia este partea eticii care se ocupă de îndatoririle profesionale, de datoriile specifice unei profesii, de normele de conduită și obligațiile etice ale unei profesii [21, p. 25-30]. Iată de ce considerăm relevant titlul Codul deontologic al bibliotecarului.

Noul Cod deontologic al bibliotecarului include șapte compartimente: Dispoziții generale; Misiunea și principiile de activi-

tate ale bibliotecarului; Accesul la informație; Accesul Deschis și proprietatea intelectuală; Relațiile bibliotecarului cu utilizatorii și comunitatea; Competențe profesionale; Relațiile bibliotecarului cu colegii de profesie și cu alți angajați ai bibliotecii.

Codul deontologic nu funcționează de la sine. Ține de obligația fiecărui manager, a fiecărui angajat al bibliotecii de a cunoaște, a învăța și a respecta prevederile Codului deontologic, a reflecta acestea în documentele instituționale (regulamente de organizare și funcționare, fișe ale posturilor etc.).

Competența deontologică atribuie bibliotecarului autoritate și respect în comunitate, mărește impactul activităților profesionale. Din aceste motive considerăm important de a centra eforturile furnizorilor de oferte educaționale pentru personalul de specialitate din biblioteci asupra înțelegerii, lecturii critice a prevederilor Codului deontologic, astfel contribuind la educația deontologică a bibliotecarilor [4].

Subiecte pentru recapitulare/evaluare:

- Ce este un cod deontologic? Reliefați principalele caracteristici ale acestuia.
- Indicați autoritatea profesională din Republica Moldova care a elaborat Codul deontologic al bibliotecarului?
- Specificați compartimentele de bază ale Codului deontologic al bibliotecarului.

2.2 Prevederi fundamentale ale Codului deontologic al bibliotecarului

Codul deontologic al bibliotecarului determină rolul bibliotecarului în societatea informației și a cunoașterii, identifică misiunea și funcțiile bibliotecarului și definește principiile de activitate ale acestuia [4].

În primul compartiment al Codului deontologic – „Dispoziții

generale” – sunt menționate:

- adresabilitatea documentului – tuturor bibliotecarilor, indiferent de funcția deținută și calificările lor profesionale, precum și de tipul bibliotecii în care activează – publică sau privată, deschisă pentru public;

- scopul codului – creșterea prestigiului și consolidarea imaginii profesiei de bibliotecar, instituirea standardelor unice de conduită a bibliotecarilor pentru a-i inspira în activitate;

- funcțiile codului – să încurajeze bibliotecarii să reflecteze asupra atribuțiilor pe care le au și a modului de realizare a acestora; să accentueze importanța valorilor promovate de bibliotecari; să stimuleze respectarea și implementarea principiilor de activitate a bibliotecarilor, pentru a consolida rolul profesional al acestora, a contribui la soluționarea problemelor ce apar în activitatea lor și pentru a-i ajuta să-și apere poziția în diverse situații; să asigure transparența în activitatea bibliotecarilor, în vederea informării utilizatorilor și a societății în general cu privire la aceasta;

- dezideratele care fundamentează deontologia bibliotecarului – schimbul de idei și informații; facilitarea accesului la informație și diseminarea acesteia către utilizatori; diseminarea cunoștințelor și a informației drept unul din pilonii cei mai importanți de dezvoltare socială, culturală, economică și de modernizare a societății; furnizarea de servicii de bibliotecă în interesul bunăstării sociale, dezvoltării culturale și economice; dezvoltarea continuă a resurselor informaționale ale bibliotecii.

Cel de-al doilea compartiment – „Misiunea și principiile de activitate ale bibliotecarului” – identifică două componente de bază ale misiunii bibliotecarului: de a fi în serviciul utilizatorilor săi și a răspunde necesităților acestora de lectură, studiu, informare și documentare și de a promova activ integrarea bibliotecii în viața comunității pe care o deservește.

Principiile de activitate ale bibliotecarului, fiind formulate în corelare cu principiile generale ale deontologiei (a se vedea

compartimentul corespunzător din prezenta lucrare), sunt următoarele: libertatea de exprimare, asigurarea liberului acces la informație și circulației libere a ideilor și informațiilor, responsabilitate socială pentru activitatea pe care o practică, respectarea libertății și proprietății intelectuale, colaborare și cooperare profesională. Principiul autonomiei profesionale, enunțat în acest compartiment, presupune libertatea de acțiune și de opinie a bibliotecarului, care este limitată doar prin dispoziții legale sau regulamentare, aplicabile profesiei sale.

Compartimentul include și alte prevederi: bibliotecarul este responsabil în fața societății pentru activitatea pe care o practică, este adept și promotor al principiului libertății intelectuale, este cooperant în relațiile cu colegii și instituțiile sau persoanele care ar putea să completeze beneficiile oferite de acesta.

Compartimentul „Accesul la informație” orientează bibliotecarul spre promovarea și consolidarea colecțiilor, resurselor și serviciilor/produselor bibliotecii în baza respectării neutralității și facilitării fluxului liber de informații. „Sarcina fundamentală a bibliotecarului este de a asigura accesul tuturor la informație pentru a favoriza atât dezvoltarea personală, formarea profesională, îmbogățirea culturală, petrecerea timpului liber, activități economice, activități de cercetare științifică, cât și participarea conștientă și informată la democrație și la progresul acesteia” – se menționează în punctul 11 al codului. Această sarcină presupune respingerea de către bibliotecar a oricărei interdicții sau restricționări a accesului la informație și idei, dispuse în special prin intermediul cenzurii, asigurarea accesului liber la colecții și servicii, promovarea acestora, a transparenței informațiilor privind activitatea și serviciile bibliotecii, sporirea durabilității serviciilor de bibliotecă.

În compartimentul „Accesul deschis și proprietatea intelectuală” se subliniază că bibliotecarul este partener al autorilor, editorilor și al tuturor autorilor de opere protejate, recunoscând drep-

tul acestora la proprietate intelectuală și asigurând respectarea lui concomitent cu respectarea excepțiilor și limitărilor acestui drept în raport cu serviciile acordate de bibliotecă.

O atenție deosebită este acordată în Codul deontologic relațiilor bibliotecarului cu utilizatorii și comunitatea (compartimentul „Relațiile bibliotecarului cu utilizatorii și comunitatea”). Astfel, drept valori deontologice ale bibliotecarului în raport cu comunitatea sunt stipulate: participarea la definirea și implementarea politicilor comunitare în domeniul cultural, educațional, social și economic; conformarea bibliotecii la cerințele sociale; implicarea în dezvoltarea și viața socială a comunității; neadmiterea influenței și presiunii în activitate din partea grupurilor politice, religioase, ideologice, sociale, profesionale; responsabilitate personală față de utilizatorii pe care îi servește, manifestând eficiență, disponibilitate și promptitudine (diligență); furnizarea de servicii echitabile, fără nicio discriminare, astfel încât orice utilizator să beneficieze de dreptul de acces la informație.

În raport cu utilizatorii, bibliotecarul este orientat spre: dezvoltarea competențelor de cultura informației ale acestora, utilizarea etică și corectă a informației; manifestarea de respect, toleranță și tratament egal față de toți utilizatorii bibliotecii, de sensibilitate și empatie față de anumite grupuri de utilizatori, care au nevoie de o protecție specială; educarea spiritului civic activ și a sentimentului de apartenență comunitară; promovarea și sprijinirea învățării pe tot parcursul vieții, bazată pe cunoștințe și abilități de gestionare a informației, tehnici și tehnologii informațional-comunicaționale.

Bibliotecarul garantează și asigură confidențialitatea datelor referitoare la utilizatorii bibliotecii, sursele infodocumentare consultate de ei, respectând dreptul acestora la intimitate – este vorba despre respectarea vieții private, garantarea protecției datelor cu caracter personal.

Bibliotecarul se bazează pe cultura parteneriatului în relații-

le cu utilizatorii, manifestând înțelegere și respect, angajare prin răspunsuri la fiecare cerere, în caz de necesitate (nu dispune de resurse, abilități pentru a satisface cererea), direcționând utilizatorii către alți specialiști sau instituții, în funcție de cerere. Bibliotecarul acceptă avantajele parteneriatelor profesionale și comunitare: promovarea intereselor comune, vizibilitatea și consolidarea pozițiilor partenerilor; sporirea eficienței instituțiilor individuale; eliminarea dublării sarcinilor și îmbunătățirea activităților desfășurate; obținerea mijloacelor adiționale; schimbul de informații, experiență, cunoștințe, resurse, inspirația reciprocă; stabilirea relațiilor, consolidarea încrederii și altele.

Compartimentul „Competențe profesionale” reliefează necesitatea deținerii de către bibliotecar a cunoștințelor, abilităților și atitudinilor pentru:

- a respecta neutralitatea și imparțialitatea în privința formării colecțiilor, serviciilor bibliotecii și acordării accesului la serviciile și colecțiile bibliotecii;
- a defini/implementa, în limita atribuțiilor funcționale, în afara oricărei presiuni sau influențe externe, a politicii bibliotecii privind achizițiile, organizarea activității, conservarea și difuzarea informațiilor și serviciilor;
- a distinge între convingerile personale și obligațiile profesionale;
- a manifesta libera exprimare la locul său de muncă și în realizarea atribuțiilor sale, în măsura în care acesta nu afectează principiul neutralității în raport cu utilizatorii;
- a implementa și a asigura respectarea principiului dezvoltării profesionale continue, participând la programe de formare și perfecționare, la reuniuni profesionale, activități științifice și culturale de profil, organizate de biblioteci sau alte instituții;
- a contribui la promovarea imaginii pozitive, prestigiului și intereselor legale, la creșterea vizibilității publice și a rolului social și științific al bibliotecii și profesiei de bibliotecar;

- a se opune tuturor formelor de corupție, orientate către practicile și activitățile profesionale;
- a manifesta solidaritate profesională, consiliind bibliotecari și bibliotecari în funcție de nevoile lor, a împărtăși și transmite cunoștințele sale prin participare la viața asociațiilor profesionale de profil, realizare de publicații cu subiecte profesionale în revistele de specialitate, participare la activități de cercetare în domeniul biblioteconomiei și științelor informării;
- a asigura protecția proprietății bibliotecii și a evita orice prejudiciere a acesteia;
- a folosi timpul de lucru, precum și bunurile care aparțin bibliotecii numai în scopul desfășurării activităților aferente funcției deținute.

Prevederile compartimentului „Relațiile bibliotecarului cu colegii de profesie și cu alți angajați ai bibliotecii” al Codului deontologic încurajează bibliotecarul să contribuie la dezvoltarea unei comunități profesionale puternice și durabile. Astfel, bibliotecarul este încurajat să promoveze dialogul constructiv și cadrul participativ, solidaritatea și coeziunea profesională, să trateze cu respect colegii de profesie și de bibliotecă, să manifeste toleranță față de opinii. Împărtășind cunoștințele și experiențele, bibliotecarul ajută colegii să se integreze în comunitatea profesională și să își dezvolte abilitățile profesionale. Bibliotecarul nu acceptă discriminarea pe diferite criterii (vârstă, gen, apartenență religioasă etc.), optând pentru asigurarea unei munci egale și tratament egal între femei și bărbați.

Codul deontologic al bibliotecarului se referă la valorile esențiale, legate de profesia de bibliotecar: integritatea, onestitatea, respectul, responsabilitatea și încrederea. Rolul bibliotecarului în cadrul societății democratice prin prisma codului deontologic este important în contextul în care se urmărește afirmarea bibliotecii ca serviciu public de asigurare a accesului la informație și lectură, a dezvoltării interesului pentru cultură, educație, cercetare.

Subiecte pentru recapitulare/evaluare:

- Formulați misiunea și principiile de activitate ale bibliotecarului în contextul prevederilor Codului deontologic.
- Ce avantaje implică cultura parteneriatului, pe care este fundamentată activitatea bibliotecarului?
- Analizați prevederile compartimentului „Competențe profesionale” din Codul deontologic.

2.3 Dimensiuni de impact ale implementării prevederilor Codului deontologic

Personalul de specialitate din biblioteci funcționează în/pestru comunitate și utilizatori, fiind implicat în diverse relații. În asemenea condiții, față de acesta sunt înaintate cerințe morale și profesionale deosebite, cele din urmă înscriindu-se în prevederile Codului deontologic al bibliotecarului. În continuare vom reflecta dimensiunile de impact ale implementării Codului deontologic atât sub aspectul responsabilității morale, cât și a celei profesionale.

Astfel, respectând conținutul Codului deontologic, bibliotecarul își exercită funcția ca o persoană onestă. *Onestitatea* prevede veridicitate, principialitate, disciplină, convingere subiectivă în justetea activității, sinceritatea față de sine și alți oameni. Exercițarea onestă a funcției de bibliotecar influențează activitatea acestuia ca ființă umană: cinstit nu doar în orele de serviciu, dar și în viața cotidiană. Onestitatea bibliotecarului este demonstrată prin atitudinea/comportarea imparțială, stima față de utilizatorii și membrii comunității, fondatori, colegi, parteneri, acționând și discutând cu aceștia sincer și corect. În caz contrar, bibliotecarul nu mai este demn de încrederea utilizatorilor, membrilor comunității, având chiar și competențe profesionale înalte. Acțiunile necinstite ale unui bibliotecar afectează negativ, denigrează imaginea întregii bresle, compromițând poziția bibliotecii în

comunitate.

O altă calitate moral-profesională, solicitată conform prevederilor Codului deontologic al bibliotecarului, este competența. Competența presupune cunoștințe, deprinderi și atitudini profesionale ce țin de cadrul legislativ și de reglementare, relațiile cu utilizatorii, cultura informației, gestionarea colecțiilor și a resurselor documentare, completarea și dezvoltarea colecțiilor, prelucrarea/identificarea bibliografică a documentelor, organizarea locului de muncă și a echipamentului, crearea de produse/servicii, de domeniul tehnologic etc. Competența se referă și la capacitatea de a poseda unele aptitudini necesare pentru a putea aplica cunoștințele, a le putea utiliza în executarea obligațiilor profesionale. Pentru aceasta, bibliotecarul trebuie să fie la curent cu tendințele moderne și schimbările din activitatea bibliotecilor.

Conștiințiozitatea bibliotecarului, formarea căreia este prevăzută prin Codul deontologic, ține de capacitatea de a efectua un control moral intern, un autocontrol pentru a reliefa o conștiință ireproșabilă.

Bibliotecarul trebuie să demonstreze *integritate* prin crearea și menținerea unor relații profesionale corespunzătoare, exersarea acțiunilor profesionale cu corectitudine. Integritatea bibliotecarului constă în angajamentul personal de a onora valori și principii morale, etice, spirituale, demonstrând onestitate, veridicitate, acuratețe, acestea fiind observate în acțiunile și pozițiile acceptate. Chiar și atunci când greșește, bibliotecarul își cere întotdeauna scuze și depune eforturi pentru a corecta ori cel puțin de a minimiza efectele negative.

Codul deontologic orientează bibliotecarul spre demonstrarea *respectului*, fiind atent și tolerant, conștientizând faptul că relațiile profesionale și comunitare trebuie să fie bazate pe respect reciproc, încredere și, dacă este necesar, pe confidențialitate. Bibliotecarul are respect față de sine și față de ceilalți. Respectul

față de sine este determinat de poziționarea acestuia ca persoană care gândește, decide, alege și, în cazul promovării unei păreri greșite în anumite privințe, își recunoaște greșeala. Or, este important ca bibliotecarul să știe ce poate, la ce este bun, care îi sunt valorile. Codul deontologic îndrumă bibliotecarul ca persoană implicată în relații, în procese de comunicare, pentru ca acesta să-și construiască relații bazate pe sprijin reciproc și respect.

Responsabilitatea profesională a bibliotecarului este demonstrată prin oferirea priorității activității profesionale, angajarea în activități de învățare pe parcursul întregii vieți, de modernizare a bibliotecii, colaborări în interesul dezvoltării bibliotecii.

Efectul pozitiv al implementării Codului deontologic se va observa prin activitatea mai intensă și apreciată a bibliotecarilor, un nivel mai mare de transparență a acesteia, prin consolidarea poziției de imparțialitate și responsabilitate în relațiile cu autoritățile publice, partenerii, comunitățile în general.

Drept urmare, dimensiunile de impact ale implementării prevederilor Codului deontologic pot fi abordate în context *social, economic și științifico-profesional*.

Impactul social este major, fiind reflectat prin poziționarea bibliotecii ca instituție cu impact social (implicarea bibliotecarilor în identificarea/soluționarea problemelor comunității, dezvoltarea acesteia, implementarea obiectivelor de dezvoltare durabilă etc.). Prevederile Codului deontologic orientează spre valorificarea rolului bibliotecii și al bibliotecarului ca promotori-cheie ai educației, informației, cercetării, participării sociale și culturale, coeziunii sociale.

Principalele domenii ale impactului social al Codului deontologic al bibliotecarului pot fi prezentate după cum urmează [15, p. 23-25]:

- în viața socială: prin servicii, programe și proiecte tradiționale și cele inovative, bibliotecile/bibliotecarii se implică masiv în aug-

mentarea nivelului incluziunii sociale a comunității, a egalității între bărbați și femei, oferirea șanselor egale pentru toți membrii comunității, amplificarea capacității decizionale a acestora; astfel este îmbunătățită și coeziunea socială – bibliotecile întăresc legăturile dintre oameni și grupuri, sprijină comunicarea interculturală și intergenerațională;

- creșterea interesului și participarea la informare și educație prin accesul gratuit la informații (biblioteca/bibliotecarul garantează participarea oamenilor și alegerea corectă în viața politică și socială prin acordarea accesului la informații de ordin politic, social, științific, economic, administrativ și cultural, prin accesul gratuit la internet, beneficiu important pentru persoanele care nu își pot permite să-l plătească, prin prestarea serviciilor de învățare pe tot parcursul vieții);

- dezvoltarea culturii și identității comunitare: bibliotecile promovează cultura și istoria locală prin intermediul studiilor, expozițiilor și altor evenimente, oferă informații despre comunitatea locală și funcționează în calitate de centru comunitar;

- diversitatea culturală: într-o societate diversă din punct de vedere cultural, bibliotecile permit diferitor grupuri să-și păstreze patrimoniul cultural și astfel să promoveze diversitatea;

- dezvoltarea comunității: bibliotecile reprezintă un centru important ce oferă o gamă largă de servicii/activități și programe comunitare, care sprijină dezvoltarea comunității, a societății în general, contribuind la conștientizarea problemelor de mediu, de sănătate, ale celor ce țin de siguranța transportului etc.;

- bunăstarea individuală: pentru o comunitate poate fi relevant faptul că biblioteca este percepută ca un loc sigur, liniștit și confortabil nu doar pentru lectură și studiu, ci și pentru întâlniri sau evenimente;

- conservarea patrimoniului cultural: este important pentru biblioteci de a-și demonstra valoarea potențială pentru generațiile viitoare prin păstrarea patrimoniului cultural docu-

mentar; bibliotecarul este creatorul/gestionarul „arhivei documentare” a comunității prin crearea de colecții speciale, studii și alte activități.

Codul deontologic, încurajând și îndrumând bibliotecarii să ofere „servicii care să sporească abilitățile informaționale ale utilizatorilor bibliotecilor, inclusiv capacitatea acestora de a identifica, localiza, evalua, organiza, crea, utiliza și transmite informații, contribuind esențial la lupta împotriva analfabetismului și la învățarea pe tot parcursul vieții”, implică și o altă dimensiune a impactului acestuia – cea *economică* [4, articolul 27)]. Apelând la prevederile Standardului național ISO 16439:2018 „Informare și documentare. Metode și proceduri pentru evaluarea impactului bibliotecilor”, identificăm efectele eficienței și rezultatelor impactului economic după cum urmează:

- demonstrarea beneficiului material al serviciilor bibliotecii prin prezentarea rentabilității investiției profesionale;
- influența directă și indirectă pozitivă asupra vieții economice a comunității, a regiunii sau chiar asupra economiei naționale;
- instrument de advocacy și de colectare de fonduri [15, p. 28].

Impactul științifico-profesional al implementării prevederilor Codului deontologic constă în creșterea competitivității bibliotecii, a calității și diversificării activității de cercetare (editare de publicații, organizare/participare la reuniuni științifice, studii, parteneriate). Biblioteca/bibliotecarul devin tot mai implicați în diseminarea și exploatarea componentelor Științei Deschise, sprijinind accesul la conținuturi științifice deschise, la date de cercetare, dezvoltarea competențelor cetățenilor de cultură științifică deschisă, respectând principiile etice în cercetare [22, p. 157-158].

Cum poate fi măsurat impactul implementării prevederilor Codului deontologic? Evaluarea și măsurarea impactului implementării prevederilor Codului deontologic este parte componentă a evaluării impactului bibliotecii, repere metodologice și instrumente concrete fiind oferite de SM ISO 16439:2018 „Infor-

mare și documentare. Metode și proceduri pentru evaluarea impactului bibliotecilor” și ghidul de implementare a acestuia [15].

Subiecte pentru recapitulare/evaluare:

- Care sunt trăsăturile morale ale bibliotecarului la dezvoltarea cărora contribuie Codul deontologic?
- Identificați caracteristicile impactului social al implementării/respectării Codului deontologic.
- Care sunt efectele și rezultatele impactului economic?
- În ce constă impactul științifico-profesional al implementării prevederilor Codului deontologic?

PARTEA A 3-A: EDUCAȚIA DEONTOLOGICĂ A PERSONALULUI DIN BIBLIOTECI

3.1 Exigențele educației deontologice a personalului din biblioteci

Educația deontologică a personalului din biblioteci vine să completeze cea profesională. Pe de o parte, dobândirea competenței deontologice permite o deplină prezență și afirmare a autorității bibliotecarului în comunitățile profesionale și cele servite, în relațiile cu subiecții cu care relaționează în cadrul profesional. Competența deontologică asigură capacitatea bibliotecarului de a evalua și a acționa în mod corespunzător în diverse situații profesionale problematice din punct de vedere moral. Pe de altă parte, competența deontologică a profesionistului îl eliberează de nesiguranță, dezvoltă încredere privind activitatea realizată [14].

Deci, competența deontologică, îmbinată strâns cu cea profesională, atribuie bibliotecarului autoritate și respect în comunitate, augmentează impactul activităților profesionale. Acest fapt se răsfrânge benefic și asupra statutului și prestigiului social al profesiei, ca și consecință – asupra aprecierii, promovării și poziționării profesiei în societate.

Prin urmare, considerăm important de a centra eforturile furnizorilor de programe educaționale pentru personalul din biblioteci asupra educației deontologice.

Dintre exigențele de bază ale educației deontologice a personalului din biblioteci specificăm:

- asigurarea înțelegerii și aplicării deontologiei ca știință etică normativă, a conținuturilor specifice ale eticii și deontologiei; În acest context, educația deontologică trebuie să debuteze cu o introducere în etică și deontologie, prin care să se transmită cunoștințele minime necesare, legate de specificul moralei socia-

le, de principalele categorii ale eticii, de universul valoric fundamental al eticului ca domeniu al spiritualității umane;

- înțelegerea/conceperea deontologiei ca știință etică normativă cu luarea în considerare a principalelor sale conexiuni cu logica, praxiologia, etica;

- explicarea, disecarea și asigurarea înțelegerii principiilor deontologiei în condițiile concrete de activitate bibliotecară, precum și a modului de aplicare a acestora potrivit practicării efective a profesiei (de exemplu, în selectarea și promovarea personalului de specialitate, în relațiile pe orizontală și verticală – cu utilizatorii, fondatorii, partenerii, voluntarii etc., în activități deontice/obligatorii, cum ar fi: atribuirea sarcinilor, controlul și evaluarea îndeplinirii acestora, sancționarea, recompensarea, promovarea, retrogradarea, îndrumarea etc., în activități metodologice și educaționale etc.);

- ținta majoră a educației deontologice reprezintă informarea/învățarea/perceperea corectă a prevederilor Codului deontologic al bibliotecarului, identificarea în acest cod a exigențelor morale ca un tot unitar (a se vedea Anexa nr. 2, „Codul deontologic al bibliotecarului: repere pentru lectura critică”);

- elaborarea/promovarea „Portretului bibliotecarului conform Codului deontologic” (materializat în formă de document instituțional) (a se vedea Anexa nr. 3).

Educația deontologică urmărește atingerea anumitor finalități, care se reflectă în înțelegerea corectă a deontologiei profesionale, în evoluția calitativă a personalului din biblioteci prin interconexiunea funcțională a competențelor profesionale și deontologice.

Înșușirea și respectarea exigențelor morale, formulate și instituite în Codul deontologic al bibliotecarului, sunt absolut necesare pentru a consolida eficiența și prestigiul profesional al personalului din biblioteci.

Subiecte pentru recapitulare/evaluare:

- Cum explicați corelația între educația deontologică și cea profesională?
- Care sunt exigențele de bază ale educației deontologice a personalului din biblioteci?
- Elaborați „Portretul bibliotecarului” unei bibliotecii concrete sau al bibliotecarului din rețeaua subordonată metodologic.

3.2 Educația deontologică a bibliotecarilor în context formal, nonformal și informal

Educația deontologică contribuie la crearea unei viziuni integre a bibliotecarului ca reprezentant al unei profesii utile societății, fundamentată pe creativitate și inovații. La părerea noastră, educația deontologică este orientată în trei direcții principale:

- orientarea spre conceptualizarea activității de bibliotecă, augmentarea caracterului interdisciplinar al acesteia, al inovării, ceea ce diminuează viziunea superficială a unei părți a societății asupra bibliotecarului ca reprezentant al unei profesii pur tehnice (ca persoană care doar împrumută și recepționează cărți);
- responsabilizarea bibliotecii și a bibliotecarului (în sens de bună conduită) în relații cu fondatorii, membrii comunității, partenerii, alți factori interesați;
- îmbunătățirea statutului socioprofesional al bibliotecarului.

Cum se învață deontologia? Se învață pe tot parcursul vieții în scopul formării sau dezvoltării competențelor din perspectivă personală, civică, socială și profesională. Educația deontologică poate fi realizată în cadrul instituțiilor de formare profesională continuă prin educația formală, nonformală și informală [6, titlul 7].

Educația deontologică în context formal a personalului de specialitate din biblioteci se realizează în cadrul Universității de Stat

din Moldova prin programe de instruire de scurtă durată și de recalificare. Astfel, tema „Deontologia profesională” este integrată atât în programele educaționale de scurtă durată (cursuri gen „Inițiere în biblioteconomie și științe ale informării”, „Tendințe moderne în activitatea bibliotecilor), cât și în cele de recalificare (de exemplu, „Legislația în biblioteconomie și științe ale informării. Deontologia profesională”).

Educația nonformală se realizează în afara instituțiilor de învățământ, având un caracter intenționat și explicit, fiind integrată în cadrul unor activități programate [6, titlul 7]. Principalii furnizori de programe educaționale în context nonformal, destinate personalului din biblioteci, sunt bibliotecile-centre biblioteconomice, Asociația Bibliotecarilor din Republica Moldova și alte organizații.

Cât de prezente sunt subiectele privind educația deontologică în ofertele educaționale ale centrelor biblioteconomice? Pentru a răspunde la această întrebare, ne vom referi la analiza componentelor dosarelor de evaluare, prezentate de către centrele biblioteconomice teritoriale (pentru perioada 2016-2020). Astfel, a fost constatată absența subiectelor privind educația deontologică a personalului din biblioteci în ofertele educaționale, în suporturile de curs tradiționale și online, în curriculum. Fișele posturilor (incluse în dosare) nu reflectă atribuții ale personalului din biblioteci privind respectarea prevederilor Codului deontologic și aceasta în pofida faptului că, în anul 2018, Consiliul Biblioteconomic Național a promovat un nou cod deontologic. Totuși, menționăm și unele experiențe de preluat, cum ar fi: elaborarea/ implementarea curriculum-ului „Deontologia profesională” (Biblioteca Raională „Mihai Eminescu”, Rezina), elaborarea și promovarea documentului instituțional „Portretul bibliotecarului” (Biblioteca Orașenească Șoldănești), deținerea de către bibliotecile publice teritoriale din raionul Taraclia a Codului deontologic instituțional.

Analiza ofertelor educaționale, incluse în dosarele de evaluare pentru anii 2016-2020 ale centrelor biblioteconomice teritoriale, ne permite să conchidem asupra lipsei subiectelor privind educația deontologică în programele de educație nonformală a bibliotecarilor. Analiza „Ofertei educaționale integrate” (pentru anii 2018-2021, a se vedea <http://www.bnrm.md/index.php/acces-dedicat/bibliotecarilor/formarea-profesionala-continua>). Excepție constituie Centrul de Formare Profesională Continuă în Biblioteconomie și Științe ale Informării din cadrul BNRM, care, în perioada 2019-2020, s-a axat pe elaborarea curriculumului, organizarea activităților educaționale privind educația deontologică a personalului din biblioteci [a se vedea Anexa nr. 5].

Punctul de plecare în educația deontologică nonformală este existența și acceptarea, înțelegerea de către personalul de specialitate a Codului deontologic al bibliotecarului.

Astfel, din *punct de vedere organizațional*, educația deontologică nonformală trebuie să includă următoarele acțiuni (întreprinse de către centrele biblioteconomice):

- *informative* (asigurarea accesului la Codul deontologic al bibliotecarului, transmiterea acestuia fiecărui angajat din rețeaua de biblioteci împreună cu note explicative);

- *formative* (activități educațional-metodologice pentru învățarea prevederilor Codului deontologic; disecarea acestora; lectura comunitară, lectura critică a prevederilor Codului deontologic; elaborarea documentului instituțional „Portretul bibliotecarului conform Codului deontologic”; analiza unor cazuri practice, discuții, identificarea unor probleme dificile care implică deontologia);

- *de impact* (analiza modului cum sunt respectate prevederile Codului deontologic, colectare de dovezi, analiza confidențială a unor situații concrete, studiul opiniilor personalului de specialitate, identificarea domeniilor de centrare a eforturilor de educație deontologică, ajutor și îndrumare).

Din punctul de vedere al conținutului, activitățile educaționale nonformale, oferite de centrele biblioteconomice, pot avea drept axe:

- abordări/delimitări conceptuale, conexiuni ale eticii și deontologiei (ca premisă pentru receptarea eficientă a valorilor și conținuturilor deontologiei);
- înțelegerea specificului deontologiei ca etică sau morală profesională, ca disciplină care se ocupă de datoriile profesionale;
- principiile deontologiei și modul de acțiune a acestora în activitatea bibliotecară (principiile umanismului, celei-mai-mari-fericiri-a-celuilalt, a reciprocității, a autorității suficiente și adecvate, a delegării autorității);
- analiza prevederilor Codului deontologic al bibliotecarului, asimilarea exigențelor deontologice ale profesiei;
- dimensiuni de impact ale Codului deontologic al bibliotecarului (portretul bibliotecarului – autoritate profesională și comunitară, conexiuni cu fișele postului, studii de caz – exemple de neumat etc.) [8, 9].

Curriculum-ul (a se vedea Anexa nr. 5) recomandat centrelor biblioteconomice de către Centrul de Formare în Biblioteconomie și Științe ale Informării din cadrul BNRM are următoarea structură: preliminariei (concepția, destinația programului, administrarea, repartizarea orientativă a orelor academice); competențe dezvoltate în cadrul programului (cunoștințe, capacități, atitudini); condiții de realizare a programului; structura programului (unități de învățare și de lucru individual, modalități metodologice de predare/învățare/evaluare, tematica eseurilor); lecturi profesionale (bibliografie). Fiind adaptat la specificul centrului biblioteconomic, rețelei de biblioteci, modelul recomandat poate fi aplicat ca un instrument util în educația deontologică a personalului din biblioteci.

Din punct de vedere metodologic, activitățile educaționale, organizate de către centrele biblioteconomice, centrate pe deontologia profesională, se axează pe reflecții ale bibliotecarilor pri-

vind conținuturile enumerate, discuții, studii de caz pe aspecte morale, exerciții concrete. Activitățile educaționale nonformale trebuie să se bazeze pe metode și tehnici de dezvoltare a gândirii critice: metoda pălăriilor gânditoare, Frisco, metode de simulare (de exemplu, joc de rol) și altele. Este important de a încuraja formabilii pentru a-și exprima propriile opinii, a analiza cazurile într-o manieră critică, lucrând în echipă sau individual (a se vedea Anexa nr. 2).

Pentru analiza impactului activităților educaționale nonformale este important de a ține cont de recomandările doctorului Shlomo Sher de la Institutul Levan pentru Științe Umaniste și Etică, Universitatea din California de Sud, SUA. Acesta distinge trei componente ale procesului educațional, care conduc spre o acțiune morală efectivă: *conștientizarea morală* (presupune identificarea problemelor deontologice și deciziile privind opțiunile de soluționare); *judicata morală* (procesul de cântărire a considerațiilor deontologice care se raportează la situație și de determinare a orientării morale a acțiunii); *a acționa în concordanță cu judicata morală* (formabilii trebuie să decidă lucrul corect pe care îl au de făcut, să se ocupe și de obstacolele practice din calea acțiunii eficiente) [16].

Educația deontologică *informală*, fiind ocazională, spontană, întâmplătoare și neorganizată, include ansamblul influențelor asupra bibliotecarului în familie, la locul de muncă, în comunitatea profesională și cea servită, în mediul social (cultural, profesional, economic, religios etc.), precum și prin intermediul mass-mediilor. Este vorba despre totalizarea influențelor cotidiene, eterogene, spontane și voluminoase.

Vorbind despre educația deontologică informală, este important să ținem cont de următorul context. Către sfârșitul anilor '80, în lume a crescut interesul pentru educația informală, denumită și învățarea provenită din mediu (environment learning). Autori, pedagogi, preocupați în special de învățarea adulților și

de educația continuă, și-au îndreptat atenția asupra educației informale examinând-o în termenii: „educația din afara clasei” (T. Bentley, 1998), „necesitatea educației informale” (F. Coffield, 2000), „învățarea incidentală [nota autorului: întâmplătoare] la locul de muncă” (V. Marsick, K. Watkins, 1991 și Margaret Dale, John Bell, 1999) și de „învățarea în interiorul comunității” (Veronica McGiveney, 1999). Educația informală a fost descrisă în Scoția ca „educație comunitară”, în Germania – ca „educație socială”, iar în Franța și Italia – ca „animare educativă” de tip creativ (T. Jeffs, 1996). În țările dezvoltate se manifestă tendința de instituționalizare, oficializare a educației informale, inclusiv în cadrul organizațiilor profesionale. Specialiștii sunt încurajați să gândească, să analizeze, să discute despre experiențele proprii ori aflate prin lecturi profesionale, în comunitate [10].

Sporirea rolului educației informale, inclusiv deontologice, în dezvoltarea competențelor profesionale este determinată de următoarele motive: contribuie la utilizarea rațională, economică a timpului de muncă; asigură economie de finanțe și alte investiții; posibilități de accesare simultană a surselor de informare, îmbunătățirea schimbului de informații; gestionarea formării proprii (este independentă de curriculum, nu necesită o planificare anterioară, oferă libertate de acțiune); absența restricțiilor sau a standardelor, nu este nevoie de spațiu special etc.

Considerăm că centrarea, regândirea, utilizarea avantajelor educației informale este importantă și din următoarele motive. Conform datelor statisticii naționale, anual un număr considerabil de bibliotecari nu participă la activități educaționale de caracter formal ori nonformal (de exemplu: în anul 2019 nu au participat 631 de bibliotecari din totalul de 4 098; în anul 2020 – 942 din totalul de 4 044, iar în anul 2021 – 569 din totalul de 3 981. <http://bnrm.md/index.php/profesional/statistica/statistica-de-biblioteca>). Experiența subsemnatei în cadrul comisiilor republicane de atestare a personalului de specialitate ne permite să

exemplificăm prin următoarele: la poziția 3.3, *Autodezvoltarea profesională, documentarea în domeniul de activitate profesională (se confirmă în baza sintezei literaturii lecturate)* din Anexa nr. 5 „Fișa de autoevaluare” a Regulamentului privind modul de conferire a categoriilor de calificare cadrelor bibliotecare (aprobat prin Ordinul nr. 17 din 2 mai 2015) solicitanții pentru confirmarea/obținerea categoriilor nu indică numărul de puncte (unii motivând că au acumulat punctajul stabilit pentru formarea continuă prin participare la activități educaționale formale și nonformale). Dar poate activa eficient un bibliotecar care nu se autodezvoltă profesional, îndeosebi prin lecturi profesionale...?

Lectura profesională nu va înceta niciodată să facă parte din modul de a fi al bibliotecarului modern. Lecturile profesionale ale personalului de specialitate din biblioteci sunt o modalitate eficientă de dezvoltare a competențelor deontologice, reieșind din următoarele caracteristici:

- nu au limite în timp, fiind un proces continuu (se întâmplă atunci când se dorește, când există posibilitatea – în fiecare zi, în timpul orelor de muncă – dar cum și unde?); Declarația IFLA „Dezvoltarea profesională continuă: Principii și acumularea celei mai bune experiențe” ne ghidează în această privință: aproximativ 10% din orele de muncă (48 de minute pe zi) să fie asigurate atât pentru participarea la workshopuri/ateliere de lucru, conferințe, învățare la locul de muncă și alte activități educaționale, cât și pentru proiecte de învățare informală [11];

- nu sunt realizate conform unui program/conținut definit (Se citește ce se dorește? Da, lecturile profesionale oferă posibilitatea unei explorări personale, fără obligații sau finalități concrete; Dar un management de calitate contribuie la o îmbinare strânsă a intereselor instituționale cu cele individuale, interacțiunea lecturilor profesionale cu contextul muncii);

- lecturile profesionale trebuie să aibă un impact atât personal, cât și instituțional: Lecturile profesionale nu trebuie să fie doar

cognitive, să se axeze doar pe obținerea de informații/cunoștințe, ci mai ales pe experiențe, practici, dacă nu existente, atunci pe cele care urmează asimilării și aplicării noilor cunoștințe;

- lecturile profesionale pot fi perfecționate continuu prin exerciții specifice, urmărind scopul de dezvoltare a deprinderilor muncii intelectuale (a înțelege cele citite, a conspecta materialul, a dezvolta în baza celor citite ori a experiențelor descrise, a îmbogăți vocabularul profesional și cel general);

- lecturile profesionale nu solicită taxe (bibliotecarii sunt îndemnați să utilizeze în calitate de surse de informare preponderent informația din resurse în acces deschis, biblioteci digitale, pagini web).

Cum trebuie să sprijine centrele biblioteconomice educația deontologică informală? Este important să recunoască faptul că educația informală este o componentă fundamentală a procesului de formare continuă și să se orienteze spre instituționalizarea acesteia în biblioteci: prin prezentări de surse informaționale, schimb de opinii pe marginea lecturilor profesionale, diseminarea unor liste cu caracter de recomandare în funcție de prioritățile și strategiile de activitate ale instituției. La fel, se va ține cont de faptul că educația deontologică informală situează în centrul atenției personalului de specialitate din biblioteci exemple personale, opinia publică (a comunității profesionale și a celei servite), propria conștiință, care provoacă auto-reflecții și reglarea comportamentului din perspectiva deontologică (în relații cu diverși factori: colegi, utilizatori, fondatori, parteneri). Învățarea de tip informal conferă bibliotecarului posibilitatea de a interioriza și a exterioriza atitudini, comportamente, sentimente.

Ca finalitate, menționăm importanța axării centrelor biblioteconomice pe educația deontologică, condiție importantă pentru îndeplinirea cu succes a responsabilităților personalului de specialitate din biblioteci. În mod deosebit, se impune implicarea centrelor biblioteconomice pentru cunoașterea, însușirea și

respectarea de către fiecare bibliotecar a valorilor, principiilor și normelor stabilite de Codul deontologic.

Formarea continuă a personalului de specialitate din biblioteci solicită o abordare integratoare a acesteia prin asigurarea interconexiunii cadrului formal, nonformal și informal, aceste tipuri completându-se reciproc.

Subiecte pentru recapitulare/evaluare:

- Referiți-vă la educația deontologică a personalului de specialitate din biblioteci în context formal.
- Care sunt principalii furnizori de programe educaționale în context nonformal?
- De ce educația deontologică informală trebuie să fie instituționalizată?

3.3 Centrul de Formare Profesională Continuă în Biblioteconomie și Științe ale Informării din cadrul Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova – furnizor de programe în sprijinul educației deontologice

Formarea profesională continuă este o prioritate instituțională/managerială și individuală la Biblioteca Națională a Republicii Moldova (BNRM). Statutul de centru biblioteconomic național obligă și responsabilizează BNRM pentru funcționarea unui sistem național de formare profesională continuă a personalului de specialitate din biblioteci. În ultima perioadă, la BNRM a fost creat un cadru documentar benefic formării continue a bibliotecarilor atât din cadrul BNRM, cât și din SNB. Ne referim la Strategia formării profesionale continue (2017-2020), politicile de formare profesională continuă, Regulamentul de organizare și funcționare a sistemului de formare profesională continuă și altele (a se vedea <http://www.bnrm.md/index.php/biblioteca/despre-noi/documente>). Iar instituirea Centrului de Formare

Continuă în Biblioteconomie și Științe ale Informării în cadrul BNRM (CFPC) (conform prevederilor Ordinului nr. 386, din 30.12.2016, al Ministerului Culturii) este o dovadă a acceptării și implementării învățării pe tot parcursul vieții ca un proces continuu de oportunități flexibile de învățare, integrator al tuturor influențelor educaționale (formale, nonformale și informale) [8].

Instituționalizat în structura centrului biblioteconomic național, CFPC organizează activitatea educațională continuă pentru personalul de specialitate din biblioteci, în context nonformal, coordonează și sprijină metodologic activitățile de formare continuă la nivelul structurilor similare din țară în conformitate cu cerințele legislative în vigoare, precum și cele de dezvoltare a bibliotecii moderne. Misiunea CFPC ține de promovarea inovației în activitatea bibliotecilor, a culturii învățării pe tot parcursul vieții, în corespundere cu necesitățile de formare profesională și aspirațiilor personalului de specialitate, corelarea cu standardele de calitate și competență profesională, precum și cu politicile și strategiile naționale.

Direcțiile principale ale activității CFPC în sprijinul educației deontologice reies din funcțiile de bază ale acestuia:

- organizarea programelor de formare profesională continuă, destinate personalului de specialitate din biblioteci;
- asigurarea informațional-documentară a procesului de formare profesională continuă (context nonformal și informal);
- asigurarea metodologică, coordonarea și cooperarea procesului de formare profesională continuă a personalului de specialitate din biblioteci;
- promovarea activității CFPC, a practicilor inovative ale activității educaționale în biblioteci;
- studii și cercetări de profil.

CFPC contribuie la educația deontologică a personalului de specialitate din biblioteci prin:

- organizarea activităților educaționale, destinate repre-

zentanților centrelor biblioteconomice cu responsabilități de formare profesională a personalului din bibliotecile din rețeaua subordonată metodologic (de exemplu: trainingul profesional online cu tema „Educația deontologică a personalului de specialitate din biblioteci”, organizat la 13 ianuarie 2021; 82 de formabili; axe de conținut: Repere conceptuale ale deontologiei profesionale; Principiile acesteia; Competența deontologică ca plusvaloare competenței profesionale; Educația deontologică a personalului de specialitate din biblioteci în context nonformal și informal; Învățarea prevederilor Codului deontologic al bibliotecarului (aprobat de Consiliul Biblioteconomic Național în anul 2018);

- crearea suportului documentar/educațional privind educația deontologică și diseminarea acestuia pe adresele electronice ale formabililor (e-Portofolii educaționale, liste de publicații) (a se vedea Anexa nr. 4);

- elaborarea modelului de curriculum „Deontologia profesională a personalului de specialitate din biblioteci” (diseminată centrelor biblioteconomice teritoriale în scopul pregătirii către evaluarea profesională, fiind adaptată la specificul instituțional și de rețea (a se vedea Anexa nr. 5);

- oferirea serviciilor educaționale de formare profesională continuă la solicitarea bibliotecilor, administrației publice locale (informarea privind acestea prin oferta educațională, pusă la dispoziția comunității trimestrial);

- elaborarea suportului documentar educațional, a materialelor promoționale;

- ghidarea metodologică, consultarea centrelor biblioteconomice în sprijinul organizării și asigurării conținutului formării profesionale continue, în vederea dezvoltării carierei, îmbunătățirii continue a competențelor deontologice și profesionale ale bibliotecarilor;

- dezvoltarea și sprijinirea cercetării în domeniul educației deontologice a bibliotecarilor (publicații, studii, recenzii, testări,

cercetări statistice etc.);

- promovarea experiențelor reprezentative privind educația deontologică a personalului de specialitate din biblioteci (prin recenzarea produselor de cercetare și educaționale ale bibliotecilor, descrierea experiențelor în cadrul activităților educaționale etc.);

- crearea unui mediu benefic și stimulatив de comunicare, informare și învățare profesională.

Centrul de Formare Profesională Continuă în Biblioteconomie și Științe ale Informării din cadrul BNRM este un promotor/implementator fidel și insistent al educației deontologice. Evoluția bibliotecii depinde de responsabilitatea fiecărui angajat. Bibliotecarul trebuie să știe ce, dar mai ales cum să facă, îmbinând competențele profesionale cu cele deontologice.

Subiecte pentru recapitulare/evaluare:

- Comentați afirmația lui Nicolae Iorga: „Nu-i înveți pe alții ceea ce știi, nu-i înveți ceea ce faci, ci îi înveți ceea ce ești”.

- Identificați modalitățile de participare a CFPC al BNRM la educația deontologică a personalului de specialitate din biblioteci.

- Ce recomandări aveți pentru îmbunătățirea educației deontologice a personalului de specialitate din biblioteci?

CONCLUZII

Un bibliotecar care nu învață continuu nu poate fi considerat drept unul de succes. În Republica Moldova se remarcă o importanță din ce în ce mai mare acordată formării profesionale continue a personalului de specialitate din biblioteci (de exemplu, prevederi ale documentelor de reglementare a evaluării bibliotecilor, a atribuirii/confirmării gradelor de calificare etc.).

Prezenta lucrare pledează pentru centrarea eforturilor și punerea în practică a educației deontologice a personalului din biblioteci reieșind din mai multe considerente, acestea fiind dezvăluite în conținutul lucrării. O sinteză a acestora poate fi prezentată după cum urmează.

Biblioteca are un rol-cheie în dezvoltarea comunităților democratice, care integrează membri responsabili și devotați. Competența profesională a bibliotecarului este asociată cu capacitatea de a comunica, decide, de a fi empatic, de a relaționa eficient. Acest fapt presupune „a ști”, „a ști să faci”, dar și „a ști să fii”.

Concluzionând cele menționate în lucrare, specificăm, în primul rând, necesitatea alinierii centrelor biblioteconomice naționale, departamentale și teritoriale la preocupările internaționale în domeniu și o reconsiderare a locului deontologiei în dezvoltarea competențelor personalului din biblioteci. Este important în acest sens de a revizui atât responsabilitățile instituționale, cât și cele individuale. Considerăm necesar și util de a organiza mese rotunde de sensibilizare privind deontologia profesională, anunțarea/axarea prevederilor Codului deontologic în preliminariile concursului de angajare a personalului în biblioteci, anexarea codului la contractul de muncă etc.

În al doilea rând, este necesară extinderea ariei de aplicare a principiilor deontologice, pe care se sprijină acțiunile și comportamentele celor implicați în gestionarea/mișcarea informației.

Este vorba despre producerea într-o măsură mai însemnată a programelor de educație deontologică, a reflectării aspectelor deontologice în contextul altor subiecte/teme de învățare.

În al treilea rând, odată ce asociațiile profesionale ale bibliotecarilor din Republica Moldova sunt autorizate cu responsabilitatea de a elabora Codul deontologic (conform prevederilor articolului 29 din Legea cu privire la biblioteci), acestea ar trebui să scoată în evidență aspectele ce țin de educația deontologică – prin intermediul proiectelor, programelor, activităților educaționale, în contextul obiectivelor strategice. De asemenea, trebuie să țină în vizor și să revizuiască/să schimbe codul în conformitate cu valorile internaționale din domeniul de profil, noile realități în care bibliotecile funcționează.

Este important, la fel, să menționăm că educația deontologică a personalului din biblioteci nu se reduce doar la învățarea cadrului deontologic, la analiza unor situații practice. Este importantă concentrarea pe dezvoltarea competențelor deontologice, care îmbină cunoștințele despre cadrul deontologic, capacitățile de aplicare a prevederilor acestuia, precum și formarea atitudinilor logice privind cazuri concrete din activitatea profesională.

*Aprobat
la ședința plenară
a Consiliului Biblioteconomic Național
din 7 septembrie 2018*

CODUL DEONTOLOGIC AL BIBLIOTECARULUI

I. Dispoziții generale

1. Codul deontologic al bibliotecarului (în continuare - cod) determină rolul bibliotecarului în societatea informației și a cunoașterii, stabilește misiunea și funcțiile bibliotecarului și definește principiile de activitate ale acestuia.

2. Codul se adresează tuturor bibliotecarilor, indiferent de funcția deținută și calificările lor profesionale, precum și de tipul bibliotecii în care activează – publică sau privată, deschisă pentru public.

3. Prezentul cod are ca scop creșterea prestigiului și consolidarea imaginii profesiei de bibliotecar, să instituie standarde unice de conduită a bibliotecarilor pentru a-i inspira în activitatea lor.

4. Principalele funcții ale prezentului cod sunt:

1) să încurajeze bibliotecarii să reflecteze asupra atribuțiilor pe care le au și a modului de realizare a acestora;

2) să accentueze importanța valorilor promovate de bibliotecari;

3) să stimuleze respectarea și implementarea principiilor de activitate a bibliotecarilor, pentru a consolida rolul profesional al acestora, a contribui la soluționarea problemelor ce apar în activitatea lor și pentru a-i ajuta să-și apere poziția în diverse situații;

4) să asigure transparența în activitatea bibliotecarilor, în

vederea informării utilizatorilor și a societății în general cu privire la aceasta.

5. Deontologia bibliotecarului se fundamentează pe următoarele deziderate:

1) schimbul de idei și informații este fundamental într-o societate democratică;

2) bibliotecarii și serviciile de bibliotecă au rolul principal de a facilita accesul la informație și de a o disemina către utilizatori;

3) diseminarea cunoștințelor și a informației constituie unul din pilonii cei mai importanți de dezvoltare socială, culturală, economică și de modernizare a societății;

4) furnizarea de servicii de bibliotecă în interesul bunăstării sociale, dezvoltării culturale și economice este în centrul preocupărilor bibliotecarului și determină responsabilitatea socială a acestuia;

5) resursele informaționale ale bibliotecii servesc ca bază pentru păstrarea, dezvoltarea și valorificarea patrimoniului cultural, a tradițiilor spirituale și a diversității culturale.

II. Misiunea și principiile de activitate ale bibliotecarului

6. Misiunea bibliotecarului este atât de a fi în serviciul utilizatorilor săi și a răspunde necesităților acestora de lectură, studiu, informare și documentare, cât și de a promova activ integrarea bibliotecii în viața comunității pe care o deservește.

În vederea realizării misiunii sale, bibliotecarul folosește competențele profesionale pe care le deține și toate mijloacele și instrumentele pe care le are la dispoziție, pentru a oferi, în timp util, local și la distanță, servicii la cele mai înalte standarde.

7. Bibliotecarul își îndeplinește atribuțiile în condiții de deplină autonomie profesională și în contextul respectării principiilor libertății de exprimare, liberului acces la informație și circulației libere a ideilor și informațiilor.

Autonomia profesională presupune libertatea de acțiune și de opinie a bibliotecarului, care este limitată doar prin dispoziții legale sau regulamentare, aplicabile profesiei sale.

8. Bibliotecarul poartă responsabilitate socială pentru activitatea pe care o practică.

9. Bibliotecarul apără și promovează principiul libertății intelectuale, veghează la respectarea accesului la informație în cadrul activității bibliotecii.

10. Bibliotecarul activează în cooperare cu toți colegii și instituțiile sau persoanele, care ar putea să completeze beneficiile oferite de acesta.

III. Accesul la informație

11. Sarcina fundamentală a bibliotecarului este de a asigura accesul tuturor la informație pentru a favoriza atât dezvoltarea personală, formarea profesională, îmbogățirea culturală, petrecerea timpului liber, activități economice, activități de cercetare științifică, cât și participarea conștientă și informată la democrație și la progresul acesteia.

12. Bibliotecarul asigură oferirea accesului cât mai larg la informații și idei, independent de suportul și forma pe care acestea se conțin.

13. Bibliotecarul asigură accesul la informație și la serviciile oferite de bibliotecă în mod echitabil, rapid, economic și eficient, fără a admite vreo formă de discriminare pe criteriu de vârstă, rasă, sex, etnie, religie, apartenență politică, statut social, pe criteriu de dizabilitate sau pe oricare alt criteriu.

Bibliotecarul respectă dreptul minorităților lingvistice de a avea acces la informație în limba lor maternă.

14. Bibliotecarul are următoarele obligații, care asigură accesul la informație al utilizatorilor:

1) să respingă orice interdicție sau restricționare a accesului la

informație și idei, dispuse, în special, prin intermediul cenzurii. El selectează, colectează, prelucrează și diseminează informația în afara oricărei presiuni externe;

2) să depună toate eforturile necesare pentru a oferi acces liber la colecțiile și serviciile pe care le pune la dispoziție biblioteca;

3) să promoveze colecțiile și serviciile bibliotecii, pentru a informa utilizatorii actuali și potențiali despre existența și disponibilitatea acestora;

4) să sprijine transparența informațiilor privind activitatea și serviciile bibliotecii.

15. Bibliotecarul organizează accesul la resursele informaționale pentru a le pune la dispoziție utilizatorilor, inclusiv la distanță, în conformitate cu standardele profesionale în vigoare.

16. Bibliotecarul promovează și consolidează colecții, resurse și servicii ale bibliotecii în baza principiului neutralității și facilitează fluxul liber de informații.

17. Bibliotecarul, în exercitarea atribuțiilor sale, este angajat în sporierea durabilității serviciilor de bibliotecă.

În interesul tuturor categoriilor de utilizatori, bibliotecarul respectă și garantează principiul accesului liber la documentele, informațiile și serviciile bibliotecii.

IV. Accesul deschis și proprietatea intelectuală

18. Bibliotecarul este partener al autorilor, editorilor și al tuturor autorilor de opere protejate. Bibliotecarul recunoaște dreptul acestora la proprietate intelectuală și asigură respectarea lui, concomitent cu respectarea excepțiilor și limitărilor acestui drept în raport cu serviciile acordate de bibliotecă.

19. Bibliotecarul negociază, în numele utilizatorilor săi, cele mai favorabile condiții pentru accesarea operelor. Bibliotecarul se asigură că acest acces nu este refuzat sau împiedicat de sistemele de gestionare a drepturilor de autor ca urmare a aplicării

necorespunzătoare a legislației privind proprietatea intelectuală sau din cauza mijloacelor tehnice obligatorii.

Bibliotecarul asigură ca condițiile din cadrul licențelor pentru resursele electronice să nu ignore excepțiile acordate serviciilor de bibliotecă, ca parte a legislației naționale. Bibliotecarul promovează introducerea în legislația privind drepturile de autor și proprietatea intelectuală a prevederilor care să asigure echilibrul între interesele deținătorilor de drepturi de proprietate intelectuală și cele ale utilizatorilor serviciilor de bibliotecă.

20. În conformitate cu sarcinile specifice ale bibliotecii, bibliotecarul urmărește dobândirea, pentru bibliotecă, a documentelor valoroase pentru producția editorială contemporană și memoria umanității, în afara oricăror prejudecăți ideologice, politice, religioase sau de altă natură și fără nicio presiune.

V. Relațiile bibliotecarului cu utilizatorii și comunitatea

21. Bibliotecarul participă la definirea și implementarea politicilor comunitare în domeniul cultural, educațional, social și economic.

22. Bibliotecarul promovează conformarea bibliotecii la cerințele sociale, reflectate în sistemul de valori și în acte legislative, asigură respectarea în bibliotecă a drepturilor cetățenilor la informație și de copyright (dreptul de autor).

23. Bibliotecarul promovează rolul bibliotecarului și al bibliotecii în dezvoltarea comunităților, implicarea bibliotecarului și bibliotecii în viața socială a comunității, contribuie la sensibilizarea comunității față de activitatea bibliotecii, dezvoltarea de parteneriate sociale.

24. Bibliotecarul nu trebuie să admită influență și presiune în activitatea sa din partea grupurilor politice, religioase, ideologice, sociale, profesionale.

25. Bibliotecarul este responsabil personal față de utilizatorii

pe care îi deservește, manifestând eficiență, disponibilitate și diligență.

26. Pentru a promova integrarea și a combate excluziunea, bibliotecarul asigură furnizarea de servicii echitabile, fără nicio discriminare, astfel încât orice utilizator să beneficieze de dreptul de acces la informație.

27. În raport cu utilizatorii, bibliotecarul:

1) oferă servicii care să sporească abilitățile informaționale ale utilizatorilor săi, inclusiv capacitatea acestora de a identifica, localiza, evalua, organiza, crea, utiliza și transmite informații, contribuind esențial la lupta împotriva analfabetismului și la învățarea pe tot parcursul vieții;

2) asistă și sprijină utilizatorii în căutarea și accesarea de informație;

3) promovează utilizarea etică a informațiilor de către utilizatorii săi și comunitate;

4) manifestă respect, toleranță și tratament egal față de toți utilizatorii bibliotecii, asigurând abordarea individuală a fiecăruia dintre ei și neadmițând discriminarea pe criteriu de vârstă, sex, rasă, etnie, religie, statut social, apartenență politică sau vreun alt criteriu;

5) manifestă sensibilitate și empatie față de anumite grupuri de utilizatori, care au nevoie de o protecție specială;

6) contribuie la educarea spiritului civic activ și a sentimentului de apartenență comunitară și promovează cultura comunicării și cultura informației;

7) oferă independență utilizatorului la accesarea resurselor informaționale ale bibliotecii, cu somarea acestuia la respectarea și asigurarea integrității lor;

8) promovează și sprijină învățarea pe tot parcursul vieții, bazată pe cunoștințe și abilități de gestionare a informației, tehnici și tehnologii informațional-comunicaționale.

28. Se interzice deformarea informației furnizate conform preferințelor sau prejudecăților bibliotecarului.

29. În activitatea sa, bibliotecarul garantează și asigură confidențialitatea datelor referitoare la utilizatorii bibliotecii, sursele infodocumentare consultate de ei, respectând dreptul acestora la intimitate.

Bibliotecarul respectă viața privată, garantează protecția datelor cu caracter personal și ia măsurile corespunzătoare pentru a se asigura că datele referitoare la utilizatori și serviciile accesate de ei să nu fie utilizate în alte scopuri decât cele în temeiul cărora au fost colectate.

30. Acordarea serviciilor de bibliotecă și comunicarea cu utilizatorii se bazează pe cultura parteneriatului între bibliotecar și utilizator.

31. În raporturile sale cu utilizatorii, bibliotecarul asigură oferirea unui răspuns la fiecare cerere a utilizatorilor. În cazul în care abilitățile sau resursele pe care le are la dispoziție nu răspund în mod eficient cererii recepționate, bibliotecarul direcționează utilizatorii către alți specialiști sau instituții, după competență.

VI. Competențe profesionale

32. Bibliotecarul are obligația de a respecta în mod strict neutralitatea și imparțialitatea în privința formării colecțiilor, serviciilor bibliotecii și acordării accesului la serviciile și colecțiile bibliotecii.

33. Bibliotecarul trebuie să definească și să implementeze, în limita atribuțiilor funcționale, în afara oricărei presiuni sau influențe externe, politica bibliotecii privind achizițiile, organizarea activității, conservarea și difuzarea informațiilor și serviciilor.

34. Bibliotecarul, în executarea atribuțiilor sale funcționale, trebuie să distingă între convingerile personale și obligațiile pro-

fesionale.

Bibliotecarul nu trebuie să admită ca interesele sale private sau convingerile sale personale să aibă întâietate asupra principiului neutralității la acordarea serviciilor bibliotecii.

Bibliotecarului i se interzice să admită obținerea de profituri personale din contul bibliotecii sau a utilizatorilor acesteia.

35. Bibliotecarul are dreptul la libera exprimare la locul său de muncă și în realizarea atribuțiilor sale, în măsura în care aceasta nu afectează principiul neutralității în raport cu utilizatorii.

36. Activitatea bibliotecarului nu trebuie să contravină prevederilor legislației în vigoare.

37. Bibliotecarul acumulează, menține, actualizează și aprofundează permanent cunoștințele și abilitățile sale de specialitate, necesare exercitării atribuțiilor funcționale pe care le are.

38. Bibliotecarul implementează și asigură respectarea principiului dezvoltării profesionale continue, participând la programe de formare și perfecționare, la reuniuni profesionale, activități științifice și culturale de profil, organizate de biblioteci sau alte instituții.

39. Bibliotecarul se angajează la obținerea unui statut profesional recunoscut și, în limitele competenței, promovează angajarea de personal calificat în bibliotecă.

40. Prin activitatea sa profesională, bibliotecarul contribuie la promovarea imaginii pozitive, prestigiului și intereselor legale, la creșterea vizibilității publice și a rolului social și științific al bibliotecii și profesiei de bibliotecar.

Bibliotecarul are obligația să se abțină de la orice act sau faptă care poate prejudicia imaginii, prestigiului și intereselor legale ale bibliotecii și profesiei de bibliotecar.

41. Bibliotecarul este obligat să se opună tuturor formelor de corupție orientate către practicile și activitățile lui profesionale.

42. Bibliotecarul manifestă solidaritate profesională, consiliind biblioteci și bibliotecari, în funcție de nevoile lor.

Bibliotecarul împărtășește și transmite cunoștințele sale prin participare la viața asociațiilor profesionale, pe care le promovează, realizare de publicații cu subiecte profesionale în revistele de profil, participare la activități de cercetare în domeniul biblioteconomiei și științelor informării.

43. Bibliotecarul este obligat să asigure protecția proprietății bibliotecii și să evite orice prejudiciere a acesteia.

Bibliotecarul este obligat să folosească timpul de lucru, precum și bunurile care aparțin bibliotecii, numai în scopul desfășurării activităților aferente funcției deținute.

Bibliotecarul trebuie să asigure, conform atribuțiilor sale, folosirea eficientă și conform destinației a resurselor materiale, financiare, de mediu și a oricăror altor resurse publice, pe care le are în folosință sau gestionează.

VII. Relațiile bibliotecarului cu colegii de profesie și cu alți angajați ai bibliotecii

44. Bibliotecarul încurajează consultarea colegilor săi și, în comunicarea cu ei, promovează dialogul constructiv și cadrul participativ, solidaritatea și coeziunea profesională.

Bibliotecarul împărtășește experiențele sale profesionale cu colegii de profesie, transmite cunoștințele sale noilor colegi de bibliotecă sau de profesie și îi ajută să se integreze în comunitatea profesională și să își dezvolte abilitățile profesionale.

45. Bibliotecarii tratează cu onestitate, corectitudine și respect colegii lor de profesie și de bibliotecă.

Bibliotecarul manifestă toleranță atât față de opiniile colegilor săi de profesie, cât și ale colegilor de bibliotecă, nu exprimă critici nefondate, nu denigrează, nu discreditează și nu etichetează activitatea lor profesională.

46. Bibliotecarul nu concurează cu colegii săi prin utilizarea unor metode incorecte.

47. Bibliotecarul trebuie să se opună oricărei forme de discriminare la angajare și, pentru asigurarea unei munci egale, cere tratament egal între femei și bărbați.

48. Bibliotecarul își desfășoară activitatea în cooperare cu colegii, instituțiile sau persoanele capabile să completeze prestația sa.

În cadrul comunității bibliotecarilor din Republica Moldova pot fi create parteneriate, consorții sau alte rețele de cooperare, inclusiv specializate. Bibliotecarul este încurajat să facă parte din rețelele de cooperare din interese personale sau profesionale.

49. În toate cazurile bibliotecarul trebuie să acționeze cu discernământ.

50. Încălcarea prevederilor prezentului cod constituie abatere disciplinară, care atrage răspunderea disciplinară.

Anexa nr. 2

CODUL DEONTOLOGIC AL BIBLIOTECARULUI: REPERE PENTRU LECTURA CRITICĂ

1. *Cum am fost/suntem obișnuiți să citim un document/text?* Textul este autoritar, se impune, „ce-i scris cu penița, nu tai cu bărdița...”;

2. *Trebuie să ținem cont că:* un document/text are un autor (uman), o echipă, cu o perspectivă particulară, cu intenții retorice, cu un bagaj de experiențe, cu limitări, talente, agende etc. – deci este în mare parte un produs intelectual subiectiv; a fost produs într-o anumită perioadă, în alt context social, cultural, instituțional; poate să se raporteze la ceva existent deja;

3. *Ce este lectura critică?* Răspunsul îl oferă etimologia celor două cuvinte: „citire” (lectură) este un cuvânt care provine de la verbul latin *legere*, tradus ca „citi”; cuvântul „critică” este de origine greacă, provine de la verbul *kriēnō*, care este sinonim cu „a decide” sau „a separa”;

4. *De ce lectura critică a Codului deontologic?* Permite de a înțelege textul, a dezvălui mesajul conținutului dincolo de cele scrise, a evalua afirmațiile, a interpreta și generaliza; lectura critică este analitică și activă, o lectură care necesită timp – Codul deontologic trebuie citit continuu și permanent! Lectura critică este pasul anterior pentru dezvoltarea gândirii critice.

Exercițiu practic de lectură critică a Codului deontologic al bibliotecarului:

- Lectura critică presupune căutarea răspunsurilor privind trei poziții: Ce ne comunică Codul deontologic? În ce mod ne comunică textul codului? Ce semnificații are, spre ce ne direcționează, ce impact are?;

- *Cum să identificăm Ce ne comunică textul codului?* Identificăm teze/argumente, diverse date, idei, informații etc.;

- *În ce mod ne comunică textul codului?* Recomandăm de a identifica și evalua textul în general, arhitectura lui, conexiunile între compartimente etc.; firul logic (logica construcției, integritatea acesteia); de a exprima concluzii, sugestii teoretice, morale, ideologice, profesionale, raționamente și dovezi pentru a sprijini raționamentele;

- *Semnificații și context al elaborării documentului, spre ce ne direcționează*, impactul codului, interrelaționări.

- Reieșind din descrierea celor trei poziții, realizați următoarele:

- ✓ selectați un articol/compartiment din Codul deontologic;
- ✓ timp de 5-10 minute (cel puțin) citiți textul acestui compartiment (cu voce ori fiecare în parte);
- ✓ moderatorul/formatorul insistă ca formabilii să se pronunțe privind: teza/argumentul principal al articolului; poziționarea compartimentului în raport cu textul integral ori conversația, discuția; construcția compartimentului (structura, ideile, firul logic); dovezile care sprijină textul analizat; contribuția la

consolidarea rolului bibliotecii/bibliotecarului?

✓ exercițiul poate fi finalizat prin expunere orală (nu mai mult de 3-5 minute pentru fiecare formabil) ori eseu.

Metoda știu/vreau să știu/am învățat

Metoda (ȘVÎ) poate fi utilizată în scopul lecturii critice a Codului deontologic al bibliotecarului prin identificarea de către formabili a punctului de plecare (Ce știu despre *Codul deontologic?*), a aspectelor pe care doresc să le cunoască în timpul activității (Ce vreau să știu?) și ceea ce au asimilat în procesul de instruire (Ce am învățat?).

Metoda ȘVÎ presupune parcurgerea următoarelor etape:

1. Completarea de către fiecare formabil la începutul activității educaționale a coloanelor „Ce știu?” și „Ce vreau să știu?” (neclarități, întrebări) despre tema propusă (inclusiv despre *Codul deontologic*) din tabelul de mai jos:

Ce știu?	Ce vreau să știu?	Ce am învățat?

2. Realizarea activității educaționale prin lectura unui fragment (de exemplu, din *Codul deontologic*), prin expunerea profesorului sau cercetarea unor resurse bibliografice;

3. Revenirea la informația din coloana „Ce vreau să știu?”, transferând întrebările și răspunsurile în coloana „Ce am învățat?” (după caz, dacă au fost clarificate în timpul activității educaționale). Tot aici se vor nota și informațiile noi acumulate; În cazul întrebărilor fără răspuns, formatorul va îndruma formabilii privind sursele relevante;

4. Analizarea informațiilor din tabelul „Ce știu? – Ce vreau să știu? – Ce am învățat?”. Unele întrebări ar putea rămâne fără răspuns, provocând altele noi. În acest caz, întrebările pot fi folosite

ca punct de plecare pentru activitățile educaționale ulterioare.

(adaptat după: Terentii, Maria.

Metode și tehnici de/peu dezvoltarea gândirii critice și a interrelaționărilor. [citată 17 decembrie 2021]. Disponibil: <https://mail.google.com/mail/u/0/#inbox/FMfcgzGllVhmVNngJKnbKjnxQKmcnBsGV>

Metoda SINELG

(Sistemul Interactiv de Notare pentru Eficientizarea Lecturii și Gândirii)

Este o metodă de menținere a implicării active a gândirii formabililor în citirea unui text și de monitorizare a gradului de înțelegere a acestuia.

Etapele metodei SINELG:

- Înainte de a începe lectura textului, formabililor li se cere să noteze tot ceea ce știu despre tema/problema abordată în text; Formabilii sunt îndemnați să scrie tot ceea ce le vine în minte referitor la subiectul respectiv, indiferent dacă este corect sau nu, ideile propuse de către formabili sunt scrise pe un flip-chart;

- Următoarea etapă – lectura textului, formabilii fiind îndrumați de a marca pe marginea textului informația prin următoarele semne:

√	acolo unde conținutul de idei confirmă ceea ce ei știau deja;
–	acolo unde informația contrazice sau este diferită de ceea ce știau;
+	în cazul în care informația citită este nouă pentru ei;
?	în dreptul ideilor care li se par confuze, neclare sau în cazul în care doresc mai multe informații despre un anumit aspect.

În anumite cazuri se recomandă simplificarea procesului de marcare prin utilizarea doar a două semne (de exemplu, semnul „+” pentru informațiile noi și semnul „?” pentru informațiile neclare), pentru ca atenția cititorului să se focalizeze pe informațiile noi și nu pe ceea ce el știa deja;

- După marcarea semnelor, este oferit un moment pentru reflecție cu privire la cele citite în text;
- Formabilii se grupează în perechi și timp de 5 minute discută despre convingerile personale, care s-au confirmat sau nu, comparând lista de idei proprii cu textul studiat și marcat;
- Formabilii elaborează informația-sinteză, grupând informațiile din text pe categorii în tabel:

√	-	+	?

- În final, are loc o discuție cu formabilii, fiind punctate informațiile cu care au fost toți de acord, se discută despre dezacordurile apărute, se clarifică anumite aspecte și sunt indicate resursele bibliografice pentru completări.

(adaptat după: Terentii, Maria.

Metode și tehnici de/pentru dezvoltarea gândirii critice și a interrelaționărilor. [citat 17 decembrie 2021]. Disponibil: <https://mail.google.com/mail/u/0/#inbox/FMfcgzGllVhmVNngJKnbKjnxOKmcnBsGV>

Eseul de cinci minute

La sfârșitul activității educaționale ori a unei anumite teme, poate fi realizat un eseu (fr. *essai*, „încercare”) de cinci minute (de exemplu: „Principiile deontologiei profesionale”, „Codul deontologic al bibliotecarului: ghid al profesiei”), pentru a-i ajuta pe formabili să se concentreze pe marginea temei predate și pentru a-i oferi formatorului un feedback din partea acestora. Este o modalitate eficientă de dezvoltare a gândirii critice (precum și de evaluare), deoarece într-un eseu este important nu numai ce spui, ci și cum spui.

Realizarea eseului presupune parcurgerea următoarelor etape:

- comunicarea sarcinii: formabilii sunt îndemnați să scrie un eseu în cinci minute în care să reflecte un aspect important, pe care l-au audiat în cadrul temei, și să formuleze întrebări, sugestii

legate de acesta, dar și de activitatea educațională; Formatorul poate interveni cu o listă de subiecte pentru a scrie eseu;

- activitatea individuală de elaborare a eseului;
- lectura cu voce tare a eseului de către fiecare formabil;
- discuții interactive pe marginea eseurilor (cu participarea formatorului și a formabililor (centrare pe abilitatea de a evoca, de a organiza și de a integra ideile; originalitatea narațiunii; exprimarea liberă a opiniilor personale, logica ideilor îmbinate cu reflecția liberă, coerența în expunere și altele).

Eseurile constituie un reper în proiectarea următoarelor activități educaționale.

(adaptat după: Terentii, Maria.

Metode și tehnici de/ pentru dezvoltarea gândirii critice și a interrelațiilor. [citat 17 decembrie 2021]. Disponibil: <https://mail.google.com/mail/u/0/#inbox/FMfcgzGllVhmVNngJKnbKjnxQKmcnBsGV>

Jurnalul Dublu sau Jurnalul cu Dublă intrare

Metoda Jurnalului Dublu este utilizată în analiza textului (de exemplu, al Codului deontologic al bibliotecarului), oferind posibilitatea de a corela noile informații cu experiența personală a formabililor, cu cunoștințele anterioare, de a medita privind semnificația pe care o are un conținut informațional pentru fiecare din ei.

Această tehnică presupune următoarele etape:

- lectura atentă a textului integral;
- selectarea unui compartiment care a impresionat în mod deosebit;
- pagina de caiet este împărțită în două: în partea stângă fiecare formabil indică denumirea compartimentului (ori chiar textul integral), iar în partea dreaptă notează comentariile personale referitoare la acesta. Structura Jurnalului Dublu este prezentată mai jos:

Fragment

Opinii personale

Pentru a stimula gândirea critică a formabililor, formatorul poate sugera câteva întrebări, de felul: De ce ați ales acest compartiment? De ce vi s-a părut important? La ce v-a făcut să vă gândiți? Ce sentimente v-a creat? Ce neclarități aveți în legătură cu acel text? Ce completări ați sugera?

(adaptat după: Terentii, Maria.

Metode și tehnici de/pentru dezvoltarea gândirii critice și a interrelaționărilor. [citată 17 decembrie 2021]. Disponibil: <https://mail.google.com/mail/u/0/#inbox/FMfcgzGllVhmVNgJKnbKjnxQKmcnBsGV>

Anexa nr. 3

PORTRETUL BIBLIOTECARULUI CONFORM CODULUI DEONTOLOGIC

(preluat de la Biblioteca Publică Orășenească Șoldănești)

Reieșind din prevederile Codului deontologic al bibliotecarului (aprobat în anul 2018), bibliotecarul Bibliotecii Publice Orășenești Șoldănești este:

- *autonom* din punct de vedere profesional (art. 7, 24);
- *liber* în exprimare și acceptă libertatea în exprimare (art. 7), selectează, colectează, prelucrează și diseminează informația în afara oricărei presiuni externe (art. 14, alin. 1);
- *responsabil* din punct de vedere social pentru activitatea pe care o practică (art. 8, 25);
- *apărător* al libertății și proprietății intelectuale, al accesului la informație, indiferent de suportul și forma pe care acestea le conțin (art. 9-12, 18, 19);
- *nondiscriminatoriu* – asigură accesul utilizatorului la informațiile și la serviciile oferite de bibliotecă în mod echitabil, rapid,

economic și eficient, indiferent de vârstă, rasă, sex, etnie, religie, apartenență politică, statut social, dizabilitate sau orice alt motiv; respectă dreptul minorităților lingvistice de a avea acces la informație în limba lor maternă (art. 13);

- *străduitor* – depune toate eforturile necesare pentru a oferi acces liber la colecțiile și serviciile pe care le pune la dispoziție biblioteca (art. 14, alin. 2, 17);

- *transparent în activitatea profesională* – promovează activitatea bibliotecii pe diferite domenii și informează utilizatorii actuali și potențiali despre ea (art. 14, alin. 3 și 4);

- *facilitator* – organizează accesul la resursele informaționale pentru a le pune la dispoziția utilizatorilor, inclusiv la distanță, în conformitate cu standardele profesionale în vigoare (art. 15, 16);

- *negociator* – bibliotecarul negociază, în numele utilizatorilor, cele mai favorabile condiții pentru accesarea publicațiilor (art. 19);

- *activ* – participă la definirea și implementarea politicilor comunitare în domeniul cultural, educațional, social și economic. Se implică în viața socială a comunității, contribuie la sensibilizarea comunității față de activitatea bibliotecii, dezvoltarea de parteneriate sociale (art. 21, 23);

- *analist* – pentru a putea oferi servicii care să sporească abilitățile informaționale ale utilizatorilor, inclusiv capacitatea acestora de a identifica, localiza, evalua, organiza, crea, utiliza și transmite informații (art. 27, alin. 1);

- *tolerant* – manifestă respect, acceptare și tratament egal față de toți utilizatorii bibliotecii, asigurând abordarea individuală a fiecăruia dintre ei și neadmițând discriminarea pe criteriu de vârstă, sex, rasă, etnie, religie, statut social, apartenență politică sau vreun alt criteriu (art. 27, alin. 4);

- *empatic* – manifestă sensibilitate și trăire afectivă față de anumite grupuri de utilizatori, care au nevoie de o protecție specială (art. 27, alin. 5);

- *respectă confidențialitatea* – oferă independență utilizatorului la accesarea resurselor informaționale ale bibliotecii, garantează respectarea datelor cu caracter personal, respectă dreptul utilizatorilor la intimitate (art. 27, alin. 7, 29);

- *cultura comunicării* este puternic dezvoltată; asigură oferirea unui răspuns la fiecare cerere a utilizatorilor, nu bruschează, nu ridică tonul, nu intimidează etc. În cazul în care abilitățile sau resursele pe care le are la dispoziție nu răspund în mod eficient cererii recepționate, bibliotecarul direcționează utilizatorii către alți specialiști sau instituții, în funcție de cerere (art. 30, 31);

- *neutru și imparțial* – nu dă preferințe cuiva sau la ceva în executarea atribuțiilor sale funcționale, distinge între convingerile personale și obligațiile profesionale. Bibliotecarul nu trebuie să admită ca interesele sale private sau convingerile sale personale să aibă întâietate la acordarea serviciilor bibliotecii (art. 33-35);

- *loial* legislației în vigoare, se documentează permanent la acest capitol (art. 36, 37);

- *competent* – participă la programe de formare și perfecționare, la reuniuni profesionale etc., se autoinstruiește și obține noi competențe pentru a răspunde necesităților comunității (art. 38);

- *integru* – cinstit, onest, incoruptibil, obligat să se opună tuturor formelor de corupție (art. 41, 43, 46);

- *solidar* – este determinat să acorde ajutor profesional și altor bibliotecari, consiliind biblioteci și bibliotecari, în funcție de nevoile lor (art. 42, 44, 45);

- *cooperant* – desfășoară activitatea împreună cu colegii, instituțiile sau persoanele capabile să completeze activitatea sa.

COMPONENTELE PORTOFOLIULUI EDUCAȚIONAL AL CURSULUI

„Deontologia profesională a personalului din biblioteci”

Scopul Portofoliului educațional – asigurarea/lărgirea accesului la suportul documentar al activității educaționale, facilitarea replicării acesteia, monitorizarea educației informale a personalului de specialitate din biblioteci.

1. Agenda activității educaționale (conținutul agendei este elaborat în conformitate cu recomandările compartimentului 5 „Structura Programului” din Anexa nr. 5); Este o componentă de evidență a activității educaționale a bibliotecii; Agenda reflectă: tema, numărul ore academice, axele tematice, obiectivele, adresabilitatea, numele/prenumele formatorilor și detalii privind subiectele abordate;

2. Legea cu privire la biblioteci (nr. 160 din 20 iulie 2017);

3. Codul deontologic al bibliotecarului (aprobat în anul 2018);

4. Materiale elaborate de către formator/formatori;

5. Metode și tehnici de lectură critică a Codului deontologic al bibliotecarului (drept repere pentru lectura critică a Codului deontologic recomandăm de a prelua materialele din Anexa nr. 2);

6. Teme pentru acasă (de exemplu: teme pentru elaborarea eseurilor; selectarea prevederilor neclare din Codul deontologic al bibliotecarului – în scopul organizării ulterioarelor activități educaționale; elaborarea Portretului bibliotecarului – la nivel de rețea etc.);

7. Lista formabililor (cu date de contact) (această componentă contribuie la stabilirea relațiilor profesionale, intensificarea comunicării, constituind și o componentă de evidență a activității educaționale a bibliotecii:

Nr. d./r.	Nr. certificat	Nume, prenume	Biblioteca	Funcția	Informație contact	Semnătura (în cazul activităților organizate față în față)
1.	FPC/001/2022					
2.	FPC/002/2022					

8. Alte materiale (la latitudinea formatorului).

MODEL DE CURRICULUM

Denumirea centrului biblioteconomic:
(de exemplu: Biblioteca Publică Raională
„Dimitrie Cantemir”, Ungheni)

„DEONTOLOGIA PROFESIONALĂ A PERSONALULUI DIN BIBLIOTECI”

Program de formare profesională continuă nonformală

Elaborat de: nume, prenume, postul deținut,
categoria de calificare

Discutat și aprobat în cadrul ședinței din ____ ____
a Consiliului de administrație (proces-verbal nr. ____)

1. Concepția și destinația Programului

Activitatea bibliotecii ca serviciu public presupune interrelaționări directe și indirecte cu diverse structuri, membri ai comunității: utilizatori, fondatori, parteneri etc. Competența deontologică adaugă un plus de valoare celei profesionale, angajatul bibliotecii devenind un membru „de încredere” în comunitate, asigurând o atitudine corespunzătoare din partea comunității față de instituția pe care o reprezintă.

Educația deontologică a personalului din biblioteci se înscrie în prevederile Legii cu privire la biblioteci (nr. 160 din 20 iulie 2017), articolul 29: „Personalul de conducere și personalul de specialitate din biblioteci își desfășoară activitatea în conformitate cu normele de conduită profesională prevăzute de Codul deontologic al bibliotecarului, elaborat în coordonare cu asociațiile profesionale și aprobat de Consiliul Biblioteconomic Național”.

Deontologia are menirea să abordeze problemele profesionale prin prisma moralității manifestate în relațiile specialistului cu

utilizatorii, fondatorii, colegii, echipa, alte persoane cointeresate, societatea etc. Deontologia profesională ține de un șir de probleme atât teoretice, cât și aplicate, cuprinzând probleme generale moral-etice, vizând orientarea bibliotecarilor spre cunoașterea, organizarea și realizarea comportamentului etic în activitatea profesională; cunoașterea codului deontologic care cuprinde valorile și standardele profesionale raportate la exigențele morale ale profesiei de bibliotecar – principii deontologice, exprimate prin reguli de conduită profesională cu caracter obligatoriu sau cu valoare de recomandare. Este vorba și despre anticiparea unor abateri, încălcări moral-disciplinare în activitatea personalului din bibliotecă, bibliotecarul deținând cunoștințe, capacități și demonstrând atitudini de comportament profesional moral. Ca domeniu al moralei, deontologia profesională a personalului din bibliotecă își propune cunoașterea corectă a noțiunilor, principiilor, normelor și categoriilor morale, iar pe parcurs – și implementarea lor în activitățile cotidiene.

Programul „Deontologia profesională a personalului din bibliotecă” este orientat spre a îmbunătăți prin educația continuă non-formală pregătirea de bază a specialiștilor din punctul de vedere al deontologiei profesionale, de a transmite/dezvolta cunoștințe (principii, reguli deontologice specifice) și capacități/atitudini (luarea deciziilor etice, formarea conduitei profesionale).

Programul de formare profesională continuă pentru personalul din bibliotecă este menit să asigure:

- dezvoltarea competențelor, dobândirea de noi competențe în funcție de curriculum-ul educațional;
- formarea competențelor de determinare a priorităților, de rezolvare în diferite contexte și circumstanțe a problemelor specifice deontologiei profesionale;
- formarea deprinderilor de autorefecție și autoevaluare critică, de utilizare a experienței într-un mediu de muncă interactiv, a capacităților de a lua decizii optime (realizabile);

- dobândirea unor competențe complementare sau de extensie, care sunt necesare în relațiile cu utilizatorii bibliotecii, fondatorii, partenerii, colegii – orientarea și integrarea în lumea informației, educarea culturii lecturii, dezvoltarea proiectelor comunitare și altele.

Scopul programului „Deontologia profesională a personalului din biblioteci” ține de formarea/dezvoltarea competenței deontologice, care cuprinde un ansamblu de cunoștințe, aptitudini și capacități raportate la principii și reguli, în baza cărora este exercitată profesia de bibliotecar. Programul este orientat nu doar pentru cunoașterea categoriilor de bază ale deontologiei profesionale, ci și pentru formarea convingerilor, atitudinilor în plan comportamental.

Destinația: Programul de formare profesională continuă „Deontologia profesională a personalului din biblioteci” vizează formarea unor profesioniști în biblioteci, care sunt preocupați de dezvoltarea profesională în acord cu principiile deontologiei, prevederile Codului deontologic.

Programul este structurat în 3 module, fiecare a câte 8 ore academice (total – 24 de ore academice).

2. Precondiții

Educația deontologică a personalului din biblioteci este determinată de particularitățile specifice ale profesiei de bibliotecar, de nivelul de cultură profesională acceptată/implementată în rețea, de sistemul de valori formate în urma pregătirii de bază a specialiștilor, precum și a activității practice. Educația deontologică este atât o responsabilitate instituțională, cât și una individuală.

3. Competențe dezvoltate în cadrul Programului

3.1 Competențe la nivel de cunoaștere și înțelegere:

- înțelegerea și acceptarea importanței/necesității educației

deontologice a personalului din biblioteci;

- însușirea conceptelor de etică, morală, deontologie;
- cunoașterea principiilor deontologice și raportarea lor la diferite situații din practica bibliotecară;
- reproducerea dimensiunilor etice ale paradigmei profesionale;
- evoluția deontologiei profesionale a bibliotecarului;
- cunoașterea prevederilor Codului deontologic al bibliotecarului.

3.2. Competențe la nivel de aplicare:

- interpretarea și aprecierea politicilor statului în domeniul dezvoltării profesionale continue;
- cunoștințe și capacități în scopul soluționării conflictelor posibile apărute în procesul de prestare a serviciilor de bibliotecă;
- autoaprecierea comportamentului propriu în relațiile cu utilizatorii, fondatorii, colegii etc.;
- selectarea și aplicarea normelor de conduită prevăzute în Codul deontologic;
- estimarea priorităților profesionale ținând cont atât de valorile și normele etice, cât și de responsabilitățile profesionale;
- capacități de organizare a relațiilor interpersonale prin aplicarea principiilor deontologice în procesul interacțiunii bibliotecar-utilizator, bibliotecar-coleg, bibliotecar-fondator etc.

3.3. Competențe la nivel de integrare:

- transpunerea prevederilor curriculare ale programului „Deontologia profesională a personalului din biblioteci” ținând cont de condițiile de funcționare a bibliotecii în cadrul SNB al Republicii Moldova;
- facilitarea colaborării și parteneriatului bibliotecii/bibliotecarului cu membrii comunității și alți factori interesați;
- demonstrarea inițiativei și promovarea inovațiilor în activitatea profesională;
- elaborarea soluțiilor pentru rezolvarea problemelor ce țin de

relațiile dintre componentele SNB;

- aplicarea responsabilă a abilităților obținute, cu respectarea normelor deontologice în îndeplinirea sarcinilor profesionale;
- experimentarea și diseminarea bunelor practici privind aplicarea deontologiei profesionale;
- crearea/dezvoltarea în bibliotecă a unui mediu benefic comunicării eficiente, bazat de respect reciproc și pe cooperare.

4. Condiții de realizare a Programului

Centrul biblioteconomic (denumirea concretă) posedă o bază materială necesară formării profesionale continue (echipament tehnic, clasă didactică, suport documentar), precum și resurse umane instruite în scopul educației deontologice a personalului din biblioteci.

Formatori: reprezentanți ai centrelor biblioteconomice, audienți ai cursului „Deontologia profesională a personalului din biblioteci” (Universitatea de Stat din Moldova), trainingurilor profesionale cu tema „Educația deontologică a personalului de specialitate din biblioteci” din cadrul Centrului de Formare Profesională Continuă în Biblioteconomie și Științe ale Informării din cadrul BNRM.

Grupul-țintă: personalul bibliotecilor din rețeaua dirijată metodologic.

5. Structura Programului

Nr. d/r	Unități de conținut/ modul	Total ore acade- mice	Număr de ore academice			Forma de evaluare
			Teore- tice	Prac- tice	Activități individu- ale	
<i>Modulul 1. Deontologia profesională – repere conceptuale</i>						
1.	Corelația eticii și deontologiei. Delimitări conceptuale	1	1	-	-	Conversație critică
2.	Prevederi legislative și de reglementare referitor la deontologia profesională	1	1	-	-	
3.	Principiile deontologiei și transpunerea lor în activitatea bibliotecii/bibliotecarului	4	2	1	1	Conversație critică
4.	Planul angajamentelor formabililor	2	-	-	2	Referat/ eseu
	Total modulul 1	8	4	1	3	
<i>Modulul 2. Codul deontologic – codul profesional al bibliotecarului</i>						
1.	De ce „codurile” deontologice ale bibliotecarului? Analize comparate pentru 2-3 țări. Codul deontologic al bibliotecarului din Republica Moldova – repere în timp	1	-	1	-	Autoevaluare
2.	Prevederi ale Codului deontologic al bibliotecarului: analize și comentarii	6	-	5	1	Lecturi critice ale compartimentelor codului. Referat/ eseu
	Planul angajamentelor formabililor	1	-	-	1	Autoevaluare
	Total modulul 2:	8	-	6	2	

Modulul 3. Implementarea prevederilor Codului deontologic.						
Dimensiuni de impact						
1.	Respectarea prevederilor Codului deontologic de către personalul bibliotecilor din rețeaua...: Studii de caz (exemple de urmat)	2	-	1	1	Colectare de dovezi
2.	Cum un comportament neetic poate deveni obicei: Studii de caz (exemple de neurtat)	2	-	2	-	Studii de caz confidențiale
3.	Identificarea domeniilor de centrare a eforturilor de educație deontologică	3	-	2	1	Analiza situațiilor concrete
4.	Planul angajamentelor formabililor	1			1	Autoevaluare
	Total modulul 3	8		5	3	
	Total ore academice	24	4	12	8	

6. Sugestii metodologice de predare-învățare-evaluare

Metode de formare: metode tradiționale, clasice (expunerea, exercițiul etc.); metode interactive, care să asigure învățarea bazată pe sarcini, pe cooperare – lectura critică a Codului deontologic, problematizarea, analiza studiilor de caz, brainstorming, lucru individual și în echipă.

Strategii/tehnologii de formare aplicate: prezentări, sesiuni de brainstorming, discuții în grup, situații de simulare a cazurilor din biblioteci, studiu de caz, lucru în echipe, mini-cercetări, analiză comparată.

Forme și modalități de evaluare: evaluare curentă (prezentarea temei, prezentarea formabililor, discuții interactive); metode clasice (chestionare, teste); metode moderne (lecturi critice, portofoliul, analiza problemelor de situație, autoevaluarea etc.).

7. Lista temelor pentru referate/eseuri

- Etica și deontologia profesională – fundamentări pentru activitatea personalului din biblioteci
  - Principiile deontologiei profesionale și aplicarea acestora în biblioteci (pot fi elaborate referate/eseuri pe marginea fiecărui principiu în parte: principiul umanismului, principiul celei-mai-mari-fericiri-a-celuilalt (altruismului), principiul reciprocității, principiul autorității suficiente, principiul autorității adecvate, principiul delegării autorității)
  - Analiza comparată a codurilor deontologice ale bibliotecarului.
    - Analiza prevederilor Codului deontologic al bibliotecarului (aprobat în anul 2018) (pot fi elaborate referate/eseuri pe marginea fiecărui compartiment în parte)
    - Lecturi profesionale: prezentarea/analiza a cel puțin 3 documente în sprijinul educației informale a bibliotecarilor (la tema „Deontologia profesională a personalului din biblioteci”)
    - Altele (în funcție de specificul contingentului de formabili, a rețelei de biblioteci)

8. Lecturi profesionale:

1. CAPCELEA, V. Etica: Manual pentru instituțiile de învățământ superior / V. Capcelea. – Chișinău: Arc, 2003. – 240 p. – ISBN 9975-61-296-2.
2. CAPCELEA, V. Etica și conduita umană: Manual pentru instituțiile de învățământ superior / V. Capcelea. – Chișinău: Arc, 2010. – 328 p. – ISBN 978-9975-61-598-3-3.
3. Code de déontologie du bibliothécaire: adopté par l'Assemblée générale de l'ABF le 16 novembre 2020. – Mod de acces: http://www.abf.asso.fr/fichiers/file/ABF/textes_reference/code_deontologie_bibliothecaires_2020.pdf (Accesat 19 ianuarie 2021).
4. CODUL deontologic al bibliotecarului: [aprobat la ședința

plinară din 7 septembrie 2018 a Consiliului Biblioteconomic Național]. – Mod de acces: https://mecc.gov.md/sites/default/files/codul_deontologic_al_bibliotecarului_aprobat_07.09.2018.pdf (Accesat 20 ianuarie 2021).

5. CODUL deontologic al bibliotecarului din Republica Moldova: [aprobat la Conferința anuală a Asociației Bibliotecarilor din Republica Moldova, 5 noiembrie 2014]. Mod de acces: http://abrm.md/?page_id=1234 (Accesat 19 ianuarie 2021).

6. CODUL etic al bibliotecarului din Republica Moldova: [aprobat la Congresul al 6-lea al Bibliotecarilor din Republica Moldova, 6 noiembrie 2000]. – Mod de acces: http://www.bnrm.md/files/accesDedicat/Codul_etice_al_bibliotecarului.pdf (Accesat 19 ianuarie 2021).

7. Codul etic al bibliotecarului: [adoptat de Conferința Generală a Asociației Naționale a Bibliotecarilor și Bibliotecilor Publice din România, Gura Humorului, 22-24 aprilie, 2010]. – Mod de acces: <http://anbpr.org.ro/wp-content/uploads/2017/12/Codul-etice-al-bibliotecarului.pdf> (Accesat 19 ianuarie 2021).

8. CORGHENCI, Ludmila. Deontologia profesională a bibliotecarului: [atelier profesional, 13 ianuarie 2021, Chișinău] / Ludmila Corghenci. Manuscris.

9. CORGHENCI, Ludmila. Educația deontologică a personalului de specialitate din biblioteci / Ludmila Corghenci // Ludmila Corghenci: Omul din Templul Cărții și Științei / Lilia Povestca, Natalia Ghimpu; Biblioteca Națională a Republicii Moldova. – Chișinău, 2020. – P. 12-17. – Mod de acces: <http://moldlis.bnrm.md/handle/123456789/1286> https://zenodo.org/record/4395537#.X_7fBOgzY2w (Accesat 12 februarie 2021).

10. EXIGENȚE pedagogice în educația deontologică. Mod de acces: <https://www.scritub.com/sociologie/psihologie/Exigente-pedagogice-in-educati163141461.php> (Accesat 20 ianuarie 2021).

11. FUNDAMENTELE deontologiei. – Mod de acces:

<https://dreptmd.wordpress.com/cursuri-universitare/etica-si-deontologia-juridica/fundamentele-deontologiei/> (Accesat 19 ianuarie 2021).

12. LEGE cu privire la bibliotecă: nr. 160 din 20 iulie 2017. – Mod de acces: <http://www.bnrm.md/files/accesDedicat/Lege-cu-privire-la-bibliotecă.pdf> (Accesat 19 ianuarie 2021).

13. LUNGU, V. Etica profesională: Suport de curs / V. Lungu. – Chișinău: CEP USM, 2011. – 192 p. – ISBN 978-9975-71-103-6.

14. SANDU, Antonio. Etică și deontologie profesională / Antonio Sandu. – Iași, 2012. – 264 p. – ISBN 978-973-166-302-9.

15. ZAVTUR, Natalia. Aspectele teoretic și metodologic ale codului etic al bibliotecarului / Natalia Zavtur. – Mod de acces: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/51_55_Aspectele%20teoretic%20si%20metodologic%20ale%20codului%20etic%20al%20bibliotecarului.pdf (Accesat 20 ianuarie 2021).

16. ZAVTUR, Natalia. Deontologia profesională a bibliotecarului: (concepția disciplinei de studiu) / Natalia Zavtur // Magazin bibliologic. – 2000. – Nr 2. – P. 28-31. – ISSN 1857-1476.

17. ZAVTUR, Natalia. Educația deontologică a viitorilor specialiști de bibliotecă: opțiuni și soluții / Natalia Zavtur // Buletinul ABRM. – 2006. – Nr 2. – P. 29-30. – ISSN 1857-1034.

18. Кодекс этики российского библиотекаря: Принят Конференцией Российской библиотечной ассоциации, XVI-ая Ежегодная сессия, 26 мая 2011 г., город Тюмень. – Mod de acces: <http://www.rba.ru/content/about/doc/codex.php> (Accesat 19 ianuarie 2021).

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE:

1. CAPCELEA, Valeriu. Etica și conduita umană. Manual pentru instituțiile de învățământ superior. Chișinău: ARC, 2010. 325 p. ISBN 978-9975-61-598-3.

2. CAPCELEA, Valeriu. Locul și rolul deontologiei în societatea postmodernă. [citat 9 noiembrie 2021]. Disponibil: <http://dspace.usarb.md:8080/jspui/bitstream/123456789/1466/6/deontologie.pdf>

3. CEBAN, Cristian. Codul deontologic. [citat la 13 iulie 2021]. Disponibil: <https://mail.google.com/mail/u/0/#inbox/FMfcgzGkZG1DFzGGzdn1MLFGHvHmZSGB>

4. CODUL deontologic al bibliotecarului. Aprobat la ședința plenară din 7 septembrie 2018 a Consiliului Biblioteconomic Național. [citat la 20 decembrie 2021]. Disponibil: <https://www.abrm.md/legislatie/documente-abrm/codul-etic-al-bibliotecarului/>

5. CODUL deontologic al bibliotecarului din Republica Moldova. Aprobat la Conferința anuală a Asociației Bibliotecarilor din Republica Moldova, 5 noiembrie 2014. [citat 16 august 2020]. Disponibil: <https://brts.md/wp-content/uploads/2015/02/codul-deontologic-al-bibliotecarului-din-Moldova.pdf>

6. CODUL educației al Republicii Moldova: nr. 152 din 17 iulie 2014. [citat 14 septembrie 2021]. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?lang=ro&doc_id=110112

7. CODUL etic al bibliotecarului din Republica Moldova. Aprobat la Congresul al 6-lea al bibliotecarilor din Republica Moldova, 6 noiembrie 2000. [citat 16 august 2021]. Disponibil: http://www.bnrm.md/files/accesDedicat/Codul_etic_al_bibliotecarului.pdf

8. CORGHENCI, Ludmila. Centrul de Formare Profesională Continuă în Biblioteconomie și Științe ale Informării sau Pentru a dubla eficiența și competitivitatea – dublează, susține ritmul de

învățare. In: Biblioteca Națională a Republicii Moldova – meridianul zero al Sistemului Național de Biblioteci (1991-2016). Chișinău, 2017, p. 112-115. ISBN 978-9975-110-86-0. [citată la 18 noiembrie 2021]. Disponibil: [http://www.bnrm.md/files/publicatii/Monografii-BNRM-meridianul-zero-Sistemului-National-Biblioteci-\(1991-2016\).pdf](http://www.bnrm.md/files/publicatii/Monografii-BNRM-meridianul-zero-Sistemului-National-Biblioteci-(1991-2016).pdf)

9. CORGHENCI, Ludmila. Educația deontologică a personalului de specialitate din biblioteci. In: Ludmila Corghenci: Omul din Templul Cărții și Științei. Chișinău, 2020, p. 12-17. ISBN 978-9975-3425-6-8. DOI: 10.5281/zenodo.4395536 . [citată la 20 decembrie 2021]. Disponibil: <https://brts.md/wp-content/uploads/2015/02/codul-deontologic-al-bibliotecarului-din-Moldova.pdf>

10. CORGHENCI, Ludmila. Educația informală a personalului de specialitate din biblioteci – centrarea eforturilor personale și manageriale. [citată la 21 septembrie 2021]. Disponibil: http://moldlis.bnrm.md/bitstream/handle/123456789/1283/Rezumat_e_SYMPOSIUM%20INVESTIGATIE%20BIBLIOTHECA%2c%20EDI%C5%A2IA%20A%2012-A.pdf?sequence

11. DEZVOLTAREA profesională continuă: Principii și acumularea celei mai bune experiențe. Declarația IFLA. [citată la 17 noiembrie 2021]. Disponibil: <http://abrm.hasdeu.md/wp-content/uploads/2016/08/iflainstruire.pdf>

12. DICȚIONARUL explicativ al limbii române. [citată la 9 aprilie 2021]. Disponibil: <https://dexonline.ro/definitie/deontologie>

13. GOLBAN, Silvia. Etică și deontologie. [citată la 9 aprilie 2021]. Disponibil: https://www.academia.edu/6774470/ETIC%C4%82_%C5%9EI_DEONTOLOGIE

14. EXIGENȚE pedagogice în educația deontologică. [citată la 14 iulie 2021]. Disponibil: <https://www.scritub.com/sociologie/psihologie/Exigente-pedagogice-in-educati163141461.php>

15. GHID în sprijinul implementării SM ISO 16439:2018 „In-

formare și documentare. Metode și proceduri pentru evaluarea impactului bibliotecilor”. Chișinău, 2018. 60 p. [citată la 13 iulie 2021]. Disponibil: <https://bibliotecipublicerm.files.wordpress.com/2019/01/ghid-informare-%C8%99i-documentare.-metode-%C8%99i-proceduri-pentru-evaluarea-impactului-bibliotecilor.pdf>

16. GRUBER, Gabriela. Generalități despre etică, morală și deontologie. Un scurt istoric. [citată la 16 noiembrie 2021]. Disponibil: https://www.researchgate.net/publication/311406664_Generalitati_despre_etica_morala_si_deontologie_Un_scurt_istoric

17. LEGE cu privire la biblioteci: [nr. 160 din 20.07.2017]. [citată 9 aprilie 2021]. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=120694&lang=ro

18. POVESTCA, Lilia. Formarea profesională continuă a personalului de specialitate din bibliotecile Republicii Moldova în contextul europenizării. In: Biblioteca. 2021, nr. 3, pp. 4-11. ISSN 2668-618X. [citată la 14 iulie 2021]. Disponibil: https://www.bibnat.ro/dyn-doc/publicatii/Revista%20Biblioteca%203_2021_site.pdf

19. REGULAMENT-cadru de organizare și funcționare a bibliotecilor publice. Aprobat prin Ordinul nr. 186, din 26.02.2019, al ministrului educației, culturii și cercetării. [citată 11 aprilie 2021]. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=114175&lang=ro

20. Regulament cu privire la formarea continuă a adulților. Aprobat prin Hotărârea nr. 193, din 24 martie 2017, a Guvernului Republicii Moldova. [citată 23 noiembrie 2021]. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=113312&lang=ro

21. SANDU, Antonio. Etică și deontologie profesională. Iași, 2012. 264 p. ISBN 978-973-166-302-9.

22. ȚURCAN, Nelly. Explorarea metodelor de cercetare în Biblioteconomie și Știința Informării. Chișinău, 2021. 586 p.

ISBN 978-9975-134-31-6.

23. ZAVTUR, Natalia. Educația deontologică a viitorilor specialiști de bibliotecă: opțiuni și soluții. In: Buletinul ABRM. 2006, nr. 2, p. 29-30. ISSN 1857-4459.

24. ZAVTUR, Natalia. Etica comunicării bibliotecarului cu beneficiarii. In: Secolul XXI – secolul comunicării: aspecte etico-morale. Chișinău, 2007, pp. 40-45. ISBN 978-9975-64-135-7.

25. ZAVTUR, Natalia. Necesitatea istorică și actuală a deontologiei profesionale a bibliotecarului. In: Buletinul ABRM. 2007, nr. 2, pp. 71-75. ISSN 1857-4459.

26. ZAVTUR, Natalia. Responsabilitatea socială și etică a managerului de bibliotecă. In: Buletin bibliologic. 2005, nr. 1/2, pp. 9-12. ISSN 1857-0259.

Biblioteca Națională a Republicii Moldova
Str. 31 August 1989, nr. 78 A
Chișinău, MD-2012
Republica Moldova
Tel./Fax: (37322) 22-14-75
E-mail: biblioteca@bnrm.md

DEONTOLOGIA PROFESIONALĂ A PERSONALULUI DIN BIBLIOTECI

**Suport în sprijinul formării profesionale
continue nonformale**

Bun de tipar: 18.05.2022

Apărut: 2022

Coli de tipar: 5

Format electronic

Comanda nr. 8,
executată la Centrul editorial-poligrafic
al Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova